

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SEVGİLİ ŞİDDETI

G. Polat, O. Ö. Köse*, F. Demir*, D. Save*,G. Özen**
İ. Yanık **, H. Güneş***

**Marmara Üniversitesi Halk Sağlığı AD, İstanbul,
** Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi, İstanbul*

Amaç: İstanbul Altunizade Erkek Öğrenci Yurdu ve Özmen Aktar Kız Öğrenci Yurdu'ndaki üniversite öğrencilerinde, ilişki sürecinde şiddet uygulama ve şiddete maruz kalma durumlarını değerlendirmek amaçlanmıştır.

Materyal: 25 Mayıs-5 Haziran 2006 tarihleri arasında; örneklem seçilmeden üniversite öğrenimi boyunca en az bir birlikteliği olan, bekar, 64'ü kız ve 100'ü erkek olmak üzere 164 öğrenciye ulaşılmış ve gözetim altında anket uygulanmıştır.

Metod: Anket 3 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların sosyodemografik özellikleri ile ilgili sorular, ikinci bölümde karşılıklı davranış irdelleyen sorular, son bölümde ise partnerin sosyodemografik özellikleri ile ilgili bazı sorular yer almaktadır. İstatiksel analizlerde ki-kare testi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılanların %61'i kadın, %39'u erkektir.Yaş ortalaması kadınlarda 21.27 (min18-max 25), erkeklerde 21.75 (min18-max 28)'tir. Öğrencilerin %11.6'sı sağlık bilimleri, %11'i hukuk, %77.4'ü de diğer bölümlerde okumaktadır. Anne ve babasının öğrenim durumu lise ve üstü olanların oranı sırasıyla %31.1 ve %53.1'dir. Öğrencilerin %27.6'sı sigarayı, %14.1'i de alkolü sık kullandığını belirtmiştir. %78.5'inin aylık geliri 500 YTL*'nin altındadır. %63'ünün halen bir beraberliği olup, bunların %74.5'inin beraberliği 2 yıldır devam etmektedir. Beraberliği boyunca; hakaret-küfür etmek, çirkin sıfatlarla hitap etmek, kovmak, tehdit etmek gibi sözel şiddete en az birkez maruz kaldığını belirtenlerin oranı %35.6 (kadınlarda %35, erkeklerde %36.5,

$p>0.05$) iken bu şekilde sözel şiddet uyguladığını belirtenlerin oranı ise %50.9 (kadınlarda %52, erkeklerde %49.2, $p>0.05$)'dur. Öğrencilerin %54.6 (kadınlarda %54, erkeklerde %55)'sı beraberliği boyunca en az birkez fiziksel şiddet uyguladığını belirtmişlerdir. Fiziksel şiddet uygulamaları arasında partnerini itirmek %16.6, ona tekme atmak %8.6, yumruk atmak %6.7, onu kavga sonrası doktora başvuracak dereceye getirmek %7.4 oranında bulunmuştur. Kız öğrencilerin yarısı, erkek öğrencilerin ise %41.3'ü beraberliği boyunca en az birkez fiziksel şiddete maruz kalmışlardır. %70.4'ü partneri tarafından aşırı kıskanıldığını, %38.9'u partnerinin giyim tarzına karıştığını, %49.1'i karşı cinsle ilişkilerini kısıtladığını, %46.6'sı sürekli nerede olduğunu-ne yaptığını kontrol ettiğini belirtmiştir. 'Bir kız erkek arkadaşını bilerek kıskandırırsa dövülmeyi hak ediyordur' görüşüne evet cevabını veren erkeklerin oranı %44.0 (kadınlar %9.7)'dir ($p=0.000$). Öğrencinin okuduğu bölüm, anne-baba öğrenim durumu, ailenin ve öğrencinin aylık gelir düzeyi ile şiddet uygulama ve maruziyet karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Sonuç: Üniversite öğrencileri arasında ilişki içi şiddet; uygulama ve maruziyet açısından değerlendirilmiştir. Bulgular erkek öğrencilerin daha fazla fiziksel şiddet uygulama eğiliminde olduklarını düşündürmektedir. Toplum temsiliyeti olan analitik çalışmalar bu konunun aydınlatılmasında yol gösterici olacaktır.

Not: Bu bildiri 7-9 Eylül 2006 Van 10. Ulusal Halk Sağlığı Kongresinde Poster olarak sunulmuştur.

EBEVEYNLERİN, ÇOCUKLARDA VE ERGENLERDE PSİKİYATRİK İLAÇ KULLANIMI İLE İLGİLİ ALGILARI

M. G. Karaman, F. Elmacı***

**Kocaeli Devlet Hastanesi,*

*** Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*

Amaç: Bu araştırma ebeveynlerin, çocuklarda ve ergenlerde psikiyatrik ilaç kullanımı ile ilgili algılarını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla ebeveynlerin kendisi yakını ya da çocuğunun daha önce psikiyatrik ilaç kullanmasının, ebeveynlerin eğitim durumunun, cinsiyetlerinin ve yaşlarının psikiyatrik ilaç kullanıma yönelik algılarıyla ilişkisi incelenmiştir.

Materyal: Araştırmada ebeveynlerin çocuklarda ve ergenlerde psikiyatrik ilaç kullanımı ile ilgili algılarını tespit etmek amacıyla araştırmacılar tarafından 30 sorudan oluşan bir anket hazırlanmıştır. Anket soruları aracılığıyla ebeveynlerin psikiyatrik ilaç kullanımının fiziksel, ruhsal ve sosyal etkileri ile ilgili algıları saptanmaya çalışılmıştır.

Metod: Araştırma Kocaeli Devlet Hastanesi Çocuk ve Ergen bölümüne başvuran çocuk ve ergenlerin ebeveynleri ile yapılmıştır. Örneklem grubu 154 ebeveyninden oluşmaktadır. Ebeveynlerin yaşları 25 ile 55 arasında değişmekte olup 78'i (%51.2) kadın; 76'si (%48,8) erkektir. Yaş ortalaması ise $\bar{X} = 42.20$ dır. Araştırma verilerinin analizinde betimsel istatistik yöntemlerden yararlanılarak frekans ve yüzde hesapları kullanılarak çapraz tablo üzerinden yapılmıştır.

Bulgular: Ebeveynlerin eğitim durumlarına göre psikiyatrik ilaçların çeşitli organlar üzerine zararlı etkilerine bakıldığında ilköğretim mezunu ebeveynlerin %45.5 evet derken %19.7 si hayır % 34.8 belki yanıtını vermişlerdir. İlaçların çeşitli organlar üzerine zararlı etkilerine inancın üniversite mezunu olan ebeveynlerde daha düşük olduğu görülmüştür. Benzer bulgu

Psikiyatrik ilaçların ruhsal durum, psiko-sosyal gelişim, okul başarısı, üzerindeki etkisine verilen cevaplarda da görülmüş, en düşük yüzde oranın üniversite mezunu ebeveynlerde (%21) olduğu görülmüştür. Psikiyatrik ilaçların bağımlılık etkisi yapıp yapmadığı sorusuna verilen cevaplarda da ilköğretim mezunu ebeveynlerin %43.9 evet %25.8 hayır %30.3 ü belki yanıtını vermişler, ortaöğretim mezunu ebeveynlerin %34.2 si evet %39.7 si hayır %26 sı belki yanıtını vermişler, üniversite mezunu ebeveynlerin %26.7si evet %46.7si hayır %26.7 si belki yanıtını vermişlerdir. Ebeveynlerden kendisi ya da yakını daha önce psikiyatrik ilaç kullanan önce psikiyatrik ilaç kullanmayanlara oranla, ilaçların fiziksel, ruhsal durum, psiko-sosyal gelişim, okul başarısı, üzerindeki etkisine verilen cevaplara daha olumlu yanıt verdikleri gözlenmiştir.

Sonuç: İlaçlarla ilgili önyargıların hastanın başvurusu ve tedavi uyumunu etkilediği düşünülürse önyargılarla ilgili daha riskli gruplarla aydınlatıcı çalışmaların yapılması gerektiği sonucuna varılabilir.

ERGENLERİN DEPRESYON VE UYUM DÜZEYLERİNDE AİLE YAPISI VE ALGILADIKLARI AİLE DESTEĞİNİN ROLÜ

*F. Eilmacı**, *M. G. Karaman***

**Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*

*** Kocaeli Devlet Hastanesi*

Amaç: Bu araştırmada 15–18 yaşları arasındaki ortaöğretim düzeyinde okula devam eden parçalanmış ve bütünlüğünü koruyan aileye sahip ergenlerin, depresyon ve uyum düzeyleri, algıladıkları aile desteği ve aile yapısı yönünden ele alınmış, aile yapısı ve aile desteği algısının depresyon ve uyum düzeyi üzerindeki rolü incelenmiştir.

Materyal: Çalışmada ergenlerin uyum düzeyleri hakkında veri toplamak için “*Hacettepe Kişilik Envanteri*” depresyon düzeyleri hakkında bilgi toplamak için “*Beck Depresyon Envanteri*” algıladıkları sosyal destek hakkında veri toplamak için “*Algılanan Sosyal Destek Ölçeği*” ve araştırmaya katılacak ergenlerin aile yapılarının tespiti için “*Kişisel Bilgi Formu*” kullanılmıştır.

Metod: Araştırmanın evrenini Kocaeli ilinde bulunan resmi ortaöğretim kurumları olan İzmit lisesi, Gazi lisesi, Namık Kemal lisesi ve Atılım lisesinde, Lise 1.2.3. sınıfta öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, bu okullardan basit rasgele örnekleme yolu ile seçilen 101 parçalanmış aileye sahip 102 bütünlüğünü koruyan aileye sahip toplam 203 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin yaşları 15 ile 18 arasında değişmekte olup yaş ortalaması $\bar{X} = 16.46$ dir. Öğrencilerin 104’ü (%51.2) erkek; 99’u (%48,8) kızdır. Aile yapısına ve aile destek düzeyine göre kişisel uyum, sosyal uyum ve depresyon puanları değerlendirmeleri ise İki Boyutlu Varyans Analizi ve post hoc test olarak Scheffe testi kullanılarak yapılmıştır. Bulgular % 95’lik güven aralığında, anlamlılık $p < 0.05$ düzeyinde kabul edilmiştir.

Bulgular: Ergenlerin depresyon ve uyum düzeylerini etkilediği düşünölen aile destek algısının ve aile yapısının gruplar arasındaki farklılığının anlamlı olduğu ($p<0.05$) bulgularca desteklenmiştir. Buna göre bütönlüğünü koruyan aileye sahip ergenlerin, parçalanmış aileye sahip ergenlere göre kişisel ($F(1,198)=18,932$; $p<0.05$)ve sosyal uyum düzeyi ($F(1,198)=11.596$; $p<0.05$) yönünden daha uyumlu oldukları görölmüş ve aile yapısı ile algılanan aile desteğinin depresyon ($F(2,198)=3,447$; $p<0.05$) ve uyum düzeyi ($F(2,198)=4,708$; $p<0.05$) üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu saptanmıştır ($p>0.05$). Aile destek algısı artıkça, uyum düzeyinin yükseldiği, depresyon düzeylerinin düştüğü, aile destek algısı ve uyum arasında doğrusal, depresyonla ise ters yönde bir ilişki olduğu bulgularca tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Sonuç: Aile desteğini yetersiz algılayan ergenlerin, kişisel, sosyal uyum ve depresyon düzeyleri açısından riskli oldukları düşünölebilir. Buradan yola çıkarak bu gruba yönelik, aileyi ve toplumu bilinçlendirici, yönlendirici, aktive edici önlem ve uygulamaların harekete geçirilmesi gerektiği çıkarsanabilir. Sonuç olarak ebeveynler tarafından sağlanan destekleyici ilişkilerin, ergenin sağlığı ve sağlıklı kişilik geliştirmeleri açısından önemli olduğu düşünölmektedir.

ERGENLERİN YEME TUTUMLARI VE BEDEN İMAJLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

*F. Elmacı**, *M. G. Karaman***

**Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*

*** Kocaeli Devlet Hastanesi*

Amaç: Bu araştırma fiziksel değişimlerin hızlı yaşandığı ve yeme bozukluklarının sıklıkla görüldüğü ergenlik döneminde bulunan bireylerin yeme tutumları ve beden imajları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla ergenlerin yeme tutumlarının beden imajı algısına göre değişip değişmediği incelenmeye çalışılarak cinsiyetler arasında anlamlı farklılık olup olmadığına bakılmıştır.

Materyal: Araştırmada ergenlerin yeme tutumları ile ilgili verileri toplamak için “*Yeme Tutum Testi (Eating Attitudes Test)*” beden imajları ile ilgili verileri toplamak için “*Beden İmajı Ölçeği (BİÖ)*” Sosyo-demografik özellikler ile ilgili bilgi almak için “*Kişisel Bilgi Formu*” kullanılmıştır.

Metod: Araştırma Kocaeli’de ortaöğretime devam etmekte olan 223 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Öğrencilerin yaşları 14 ile 18 arasında değişmekte olup yaş ortalaması $\bar{X} = 16.25$ dir. Öğrencilerin 114’ü (%51.1) erkek; 109’u (%48,9) kızdır. Araştırma verilerinin analizinde gruplar arasında anlamlı farklılık olup olmadığını sınamak amacıyla tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Ortalama puanların çoklu karşılaştırılması analizinde ise post hoc test olarak Tukey HSD testi yapılmıştır. Ergenlerin beden imajlarının ve yeme tutumlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık yaratıp yaratmadığı t- testi ile incelenmiş, yeme tutumu ve beden imajı arasındaki ilişki ise pearson korelasyon yöntemi ile analiz edilmiştir. Bulgular % 95’lik güven aralığında, anlamlılık $p < 0.05$ düzeyinde kabul edilmiştir.

Bulgular: Analiz sonuçları gruplar arasında ergenlerin yeme tutumları ile beden imajları algıları bakımından anlamlı bir fark

olduğunu göstermiştir. Başka bir deyişle ergenlerin yeme tutumları beden imajları algılarına bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir ($p<0.05$). Beden imajı algısı düşük düzeyde olanların, (beden imajlarından memnun olmayanların) yeme tutumları, orta düzeyde memnun ve yüksek düzeyde memnun olanlara oranla daha bozuk bulunmuştur ($p<0.05$). Yeme tutumu ve beden imajı arasında yüksek düzeyde pozitif korelasyon bulunmuştur ($p<0.05$).

Sonuç: Ergenlerin yeme tutumları ile beden imajları arasında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Bu açıdan beden imajı konusunda sorun yaşayan ergenlerin yeme tutumları açısından riskli olabileceği diğer taraftan yeme tutumları ile ilgili problem yaşayan ergenlerin de beden imajı algısı açısından riskli grup olabileceği düşünülebilir.

**FATİH SULTAN MEHMET İLKÖĞRETİM OKULU
ÖĞRENCİLERİNİN ALIŞKANLIKLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ**

R. Kutlu, K. Marakoğlu, S. Çivi

Amaç: Bu araştırmada, Konya ili Meram ilçesindeki Fatih Sultan Mehmet İlköğretim Okulu öğrencilerinde beslenme, spor, oyun ve televizyon izleme alışkanlıklarının değerlendirilmesi ve etkileyen değişkenler arasındaki ilişkiyi saptamak amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki bu araştırma 368 öğrencide yapılmıştır. 11-14 yaş grubundaki 5-8.sınıf öğrencilerinin hepsi araştırmaya katılmıştır. Boyları ayakkabıları çıkarılarak, ağırlıkları ise üzerlerinde önlükleri ile ölçülmüştür. Veriler SPSS 13.0 programı ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: 368 öğrencinin 194'ü (%52,7) kız, 174'ü (%47,3) erkekti. Tüm öğrencilerin yaş ortalaması 12,478±1,134, boy ortalama değeri 150,092±9,705 cm, kilo ortalama değeri 41,629±10,834 kg, BMI ortalama değeri 18,182±2,556 idi. 362 öğrencinin (%98,4) annesi ev hanımı olup, bunların 322'si (%87,7) ilkokul eğitilmişti. Babaların eğitimi % 72,5 (n=267) sıklıkta ilkokul olup, %54,9'u (n=202) işçi idi. Ailede sigara içme sıklığı %70,4 (n=259) idi. Aile ve birinci derece yakın akrabalarda özürlü çocuğa sahip olma sıklığı %12.0 (n=44) idi. %76,1 sıklıkta (n=280) ailede bir kişi çalışıyordu ve kardeş sayısı %45,6 sıklıkta (n=168) 2 idi. Süt içme alışkanlığı %60,3'sında (n=222) yoktu. Spor yapma %52,7 sıklıkta (n=194) haftada 2-7 saat arasında değişiyordu. Televizyon seyretme %57,1sıklıkta (n=210) günde 2 saat ve altında idi. Günde bir saat ve altında oturarak oyun oynama sıklığı %46,5 (n=171) idi. Haftada 2 saatten fazla bisiklete binme sıklığı %40,2 (n=148) idi.

Sonuç: Bu çalışmada süt içme alışkanlığının çok az olması, spor yapma sıklığının az oluşu, televizyon seyretme ve oturarak oyun oynama sıklığının yüksek oluşu dikkati çekmiştir. Okullardaki sağlık programlarında alışkanlıkların düzenlenmesine önem verilmesi gerekmektedir.

Tablo I. Sosyo-demografik Bulgular

Cinsiyet	(n)	(%)
Kız	194	52,7
Erkek	174	47,3
Yaş		
11 yaş	89	24,2
12 yaş	115	31,3
13 yaş	63	17,1
14 yaş	101	27,4
Anne eğitimi		
Okuryazar değil	9	2,4
Okuryazar	5	1,4
İlkokul	323	87,7
Ortaokul-lise	26	7,1
Yüksek okul	5	1,4
Anne mesleği		
Evhanımı	362	98,4
Memur	2	0,5
İşçi	4	1,1
Baba eğitimi		
Okuryazar	5	1,4
İlkokul	267	72,5
Ortaokul-lise	74	20,1
Yüksek okul	22	6,0
Baba mesleği		
İşçi	202	54,9
Serbest	99	26,9
Memur	40	10,9
Emekli	20	5,4
İşsiz	7	1,9
Pica		
Var	19	5,2

Yok	349	94,8
Ailede sigara içme durumu		
Sigara içen var	259	70,4
Sigara içen yok	109	29,6
Ailede obezite durumu		
Obez var	156	42,4
Obez yok	212	57,6
Ailede Diabetes Mellitus var mı?		
Var	176	47,8
Yok	192	52,2
Süt içme alışkanlığı		
Var	146	39,7
Yok	222	60,3
Ailede özürülü çocuk var mı?		
Var	44	12,0
Yok	324	88,0
Spor yapma sıklığı		
Haftada 2 saatten az	81	22,0
Haftada 2-7 saat	194	52,7
Haftada 8 saat ve üzeri	69	18,8
Hiç yapmıyor	24	6,5
Televizyon izleme sıklığı		
Günde 2 saat ve altı	210	57,1
Günde 2 saatten fazla	156	42,4
Hiç izlemiyor	2	0,5
Oturarak oyun oynama		
Günde 1 saat ve altı	171	46,5
Günde 1 saatten çok	80	21,7
Hiç oynamıyor	117	31,8
Bisiklete binme sıklığı		
Haftada 2 saatten fazla	148	40,2
Haftada 2 saatten az	94	25,6
Hiç binmeme	126	34,2
Kardeş sayısı		
1 kardeş	63	17,2
2 kardeş	168	45,6
3 kardeş	95	25,8
4 kardeş ve üzeri	42	11,4

Ailede kaç kişi çalışıyor?		
Hiç çalışan yok	7	1,9
1 kişi çalışıyor	280	76,1
2 kişi çalışıyor	66	17,9
3 ve üzeri kişi	15	4,1

Tablo 2 Katılanların klinik özellikleri

	Kızlar	Erkekler	Tüm katılanlar
Yaş(yıl)	12,4278±1,1369	12,5345±1,1310	12,4783±1,1338
Boy(cm)	150,0361±8,7091	150,1552±10,7340	150,0924±9,7059
Kilo(kg)	42,4716±12,1220	40,6897±9,1319	41,6291±10,8342
BMI(kg/m ²)	18,3974±2,7278	17,9427±2,3352	18,1824±2,5564
Sistolik TA(mmHg)	101,7010±15,4867	100,6897±14,6179	101,2228±15,0702
Diastolik TA(mmHg)	61,7010±11,1021	62,9023±10,4271	62,2690±10,7903
Bel/Kalça(WHR)	0,7620±0,4309	0,7918±0,0444	0,7761±0,0461

**AYNI ORTAMDA BULUNAN GEÇ ADOLESAN DÖNEMDEKİ
VE GENÇ ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN RUH SAĞLIĞI
DURUMLARININ KISA SEMPTOM ENVANTERİ İLE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

**S. Tezcan, H. Özcebe, N. Paksoy Subaşı, S. Üner, T.
Gökhan Telatar**

**Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim
Dalı, Ankara**

Amaç: Yüksek öğretim yaşamı öğrenciler için zorlu bir süreçtir. Bu dönemde bir çok öğrenci evlerinin konforlu ve güvenli ortamından ayrılarak daha olumsuz koşullara sahip yurtlarda ya da öğrenci evlerinde yaşamaya başlamakta, aile desteği olmaksızın günlük yaşamlarını sürdürmek, ders çalışmak, sınavlara hazırlanmak ve ekonomik sorunlarla başetmek durumunda kalmaktadır. Eğer öğrenci yüksek öğrenimini başka bir ülkede yapacak ise kültürel sorunlar ve dil sorunları da yaşanmaktadır. Üniversite döneminde öğrenciler üzerinde ailelerinin denetimi de azalmaktadır. Bu duruma bağlı olarak arkadaş çevresi, akademik başarı, çalışma ortamı gibi konularda öğrenci tek başına kalmaktadır. Kesitsel tipteki bu araştırmada aynı ortamda bulunan geç adolesan dönemdeki ve genç üniversite öğrencilerinin ruh sağlığı durumlarının kısa semptom envanteri ile değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Materyal Metod: Kesitsel tipteki araştırmanın evrenini 2004-2005 akademik yılında bir üniversiteye kayıtlı olan 8407 birinci ve üçüncü sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Örnek büyüklüğü; “evrenin bilindiği durumlarda örnek büyüklüğü hesaplama” formülü kullanılarak 2588 olarak hesaplanmıştır. Tabakalı rastgele örneklem ve küme örnekleminin kullanıldığı iki aşamalı bir önek seçiminin sonucunda 3508 öğrenciye ulaşılmıştır. Gruplar arası farkların değerlendirilmesinde Student’s T testi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalama ve standart sapmaları birinci sınıflarda $20,0 \pm 1,8$ ve üçüncü sınıflarda $22,1 \pm 1,7$ olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların %63,1'ini kadınlar oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan birinci sınıf öğrencilerin Rahatsızlık Ciddiyet İndeksi ortalaması $0,9 \pm 0,6$, Belirti Semptomu Toplamı ortalaması $26,8 \pm 12,3$, Pozitif Semptom Rahatsızlık İndeksi ortalaması $1,7 \pm 0,6$, Anksiyete puanı ortalaması $0,9 \pm 0,7$, Depresyon puanı ortalaması $1,3 \pm 0,9$, Olumsuz Benlik puanı ortalaması $0,8 \pm 0,7$, Somatizasyon puanı ortalaması $0,7 \pm 0,6$ ve hostilete puanı ortalaması $1,1 \pm 0,8$ olarak, üçüncü sınıfların aynı puanları ise sırasıyla; $1,5 \pm 0,5$; $44,0 \pm 11,0$; $1,8 \pm 0,5$; $1,4 \pm 0,6$; $1,8 \pm 0,7$; $1,4 \pm 0,6$; $1,7 \pm 0,6$ olarak hesaplanmıştır. KSE'nin bütün alanlarında üçüncü sınıf öğrencilerinin puan ortalamaları daha yüksektir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,01$).

Sonuç: Çalışma sonucunda üniversite hayatının ilerleyen dönemlerinde gençlerin ruh sağlığı sorunlarının artış gösterdiği bulunmuştur. Mezuniyetin yaklaşması, meslek ve yaşam kaygılarının artması bu bulgunun önde gelen nedeni olabilir. Adölesanların ve gençlerin üniversite öğrenimleri süresince ruh sağlıklarına etki eden etmenlerin değerlendirilmesi ve gerekli koruyucu ruh sağlığı müdahalelerinin erken dönemde yapılması, ileri dönemdeki bireysel ve toplumsal üretkenliklerinin korunması anlamında önem taşımaktadır.

**İLKÖĞRETİM ÇAĞINDAKİ ÇOCUKLARDA UYKUDA
SOLUNUM BOZUKLUKLARININ DAVRANIŞ
PAREMETRELERİ ÜZERİNE OLAN ETKİSİ**

M. Gökşin Karaman*, **F. Elmacı****

***Uzm. Dr. Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı, Kocaeli Devlet
Hastanesi**

**** Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü**

Amaç: Bu araştırma, ilköğretim çağındaki çocuklarda kronik horlamanın davranış parametreleri üzerindeki etkisini saptanmak amacıyla İstanbul ilinde ilköğretime devam eden yaş aralığı 7 ile 15 arasında değişen 105 vaka 201 kontrol grubu olmak üzere 306 çocuk üzerinde yapılmıştır.

Materyal: Araştırmaya katılan çocukların, 34(%43.8)ü kız, 172 si (%56.2) erkek olup yaş ortalamaları $X=14.44$ tür. Araştırma verilerinin toplanmasında çocukların kronik horlamalarını tespit etmek amacıyla, "Ebeveyn uykuda solunum bozuklukları anketi", çocukların davranış problemlerini tespit etmek amacıyla "Çocuk ve gençlerde davranış değerlendirme ölçeği" kullanılmıştır.

Method: Verilerin analizinde ölçek puanlarının vaka ve kontrol grupları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını saptamak amacıyla varyans analizi tekniğinden yararlanılmıştır.

Bulgular: Araştırmadan elde edilen bulgularca uykuda solunum bozuklukları açısından gruplar arasında anlamlı farklar bulunmuştur. ÇDDÖ genel puanlarının vaka ve kontrol grupları arasında da anlamlı farklar bulunmuştur ($p>.05$). ÇDDÖ toplam skoru ortalaması vaka grubu için $X= 53,72$ iken, kontrol grubu için $X=47, 52$ dir. ÇDDÖ alt skorlarından, geri çekilme, kaygı, düşünce, dikkat, suç ve saldırganlık skorlarının da vaka grubunda, kontrol grubuna göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır. En belirgin fark ise dikkatsizlik ve saldırganlık alt skorundadır. Dikkatsizlik alt skoru vaka grubu

için $X= 4,11$ kontrol grubu için $X=2,75$, saldırganlık alt skoru $X= 8,15$ kontrol grubu için $4,61$ bulunmuştur.

Sonuç: Uykuda solunum bozukluğu tanımlanan çocuk ve ergenlerle daha önce yapılmış çalışmalarda, bu çocuklarda davranış problemlerine daha sık rastlandığı bildirilmektedir. Bu çalışmanın sonucunda da benzer bulgular saptanmış olup, uykuda solunum bozukluğu tanımlanan çocuk ve ergenlerin özellikle dikkatsizlik ve saldırganlığın yer aldığı Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu, Davranım Bozukluğu gibi psikiyatrik bozukluklar açısından daha riskli oldukları düşünülebilir. Bunun yanında dikkatsizlik, saldırganlık gibi semptomların yer aldığı çocuklar için de psikiyatrik değerlendirme yapılırken solunumla ilgili yakınmaların gözden geçirilmesi gerekli olabilir.

**İSTANBUL FATİH 29 MAYIS İLKÖĞRETİM OKULU ORTA
SINIF ÖĞRENCİLERİ ARASINDA SİGARA İÇME
ALİŞKANLIĞININ BOYUTLARI**

***H. Kaya , S. Hıdıroğlu , F. Demir , M. Karavuş
Marmara Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilimdalı***

Amaç: İstanbul Fatih 29 Mayıs İlköğretim Okulu orta sınıf öğrencilerinin sigara içme alışkanlıklarının boyutlarını belirlemek ve sigara içmeyi deneme ile sigara içicisi olma üzerinde etkili olan faktörleri saptamak.

Materyal: Fatih 29 Mayıs İlköğretim Okulunda tüm 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin toplam sayısı 251'dir. Araştırma kapsamında tüm öğrencilere ulaşılması hedeflenmiştir. 7. sınıflarda bir sınıf idari izinde olduğu için 209 öğrenciye ulaşılabilmiştir.

Metod: 3-4 Haziran 2003 tarihleri arasında İstanbul Fatih 29 Mayıs İlköğretim Okulunda öğrenim gören 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerine ulaşılmış ve örneklem seçilmeden 114'ü erkek, 95'i kız olmak üzere toplam 209 kişiye gözlem altında anket uygulanmıştır. İstistik analizlerde ki-kare testi kullanılmıştır.

Bulgular: Fatih İlköğretim Okulundaki öğrencilerin %54,5'i erkek, %45,5'i kız öğrencilerden oluşmaktadır. 6 sınıftan 96, 7. sınıftan 43 ve 8. sınıftan 70 öğrenci araştırmaya dahil edilmiştir. Öğrencilerin % 21,5'inin annesi, % 5,7'sinin babası okuma yazma bilmemektedir. 92 öğrenci (%44) bir nefeste olsa sigarayı denemiş bulunmaktadır. 53 öğrenci ise en az bir sigarayı tam olarak içmiştir. Sigarayı ilk deneme zamanı 11-12 yaş aralığındadır. 117 öğrenci (%56) ise sigara içmeyi hiç denememiştir. Ortaokul öğrencilerinin %66,5'inin babası sigara içicisidir. Annelerin ise %32,1'i sigara kullanmaktadır. Annesi sigara kullananların %56,7'si, annesi sigara kullanmayanların %38,0'i sigara içmeyi denemiştir. Annelerin sigara içme durumu çocuğunun sigarayı deneme olasılığını istatistiksel

olarak anlamlı bir şekilde arttırmaktadır ($p=0,011$). Babası sigara kullananların %46,8'i, babası sigara kullanmayanların % 38,6'sı sigara içmeyi denemiştir ($p=0,260$). Erkek öğrencilerin % 50,9'u, kız öğrencilerin % 35,8'i bir nefes dahi olsa sigara içmeyi denemiştir ($p=0,029$). Erkek öğrencilerin % 19,3'ü, kız öğrencilerin %7,4'ü,) düzenli sigara içicisi olduklarını belirtmişlerdir ($p=0,013$). Sigara içicisi olma durumu öğrencilerin yaşları yükseldikçe artmaktadır ($p=0,028$). Benzer şekilde sigara içicisi olma olasılığı öğrencilerin sınıfları yükseldikçe artmaktadır. ($p=0,017$). Sigara içmeyi deneme durumu ile yaş ($p=0,155$) ve sınıf arasında ise böyle bir ilişki bulunmamıştır ($p=0,30$). Öğrencilerden sigara içen kardeş sahibi olanların % 65,0'ı, sigara içen kardeşi olmayanların %39,1'i sigara içmeyi denemiştir. Kardeşlerinden biri sigara içen öğrencilerin, diğerlerine göre sigara içmeyi deneme olasılıkları daha yüksektir. ($p=0,003$). Öğrencilerden sigara içen kardeş sahibi olanların %30,0'u, sigara içen kardeşi olmayanların %10,1'i sigara kullanmaktadır ($p=0,001$). En az 1 sigarayı tam olarak içmiş bulunan 53 öğrenciden 16'sının hayatları boyunca içtiği sigara sayısı 1 adeti aşmamıştır. Sigara içenlerin %81,1'i, içmeden aylarca durabildiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin %22,8'i sigaranın popülerite sağladığını düşünmektedir. %84,9'u ailelerin sigara içtiklerini bilmediği ve öğrenmeleri halinde çok kızacaklarını ileri sürmektedir. Sigara içenlerin %66'sı içtikleri süre içinde sigarayı bırakmayı istemiştir. %92,5'si ise sigarayı bırakabileceğine inanmaktadırlar.

Tablo: Fatih 29 Mayıs İlköğretim Okulu Ortaokul Bölümünde Sigara İçmeyi Deneyen Öğrencilerin Sigarayı Deneme Nedenlerine Göre Dağılımı (İstanbul 2003)

Neden	N	%
Meraktan	48	52,2
Arkadaşlarımı Kıramadığım İçin	30	32,6
Büyüklerime Özendiğim İçin	11	11,9
Arkadaş Edinmek İçin	2	2,2
Kendimi Büyük Hissettiğim İçin	1	1,1
Toplam	92	100,0

Sonuç: Yaklaşık 2 öğrenciden 1'i bir nefeste olsa sigarayı denemiş bulunmaktadır. Araştırmalar, sigara içmeyi denemiş bulunan her 3 öğrenciden birinin gelecekte potansiyel sigara kullanıcısı olacağını göstermektedir. Ebeveynlerinin sigara kullanımı ve özellikle annenin sigara kullanıcısı olmasının çocuk üzerinde etkisi olduğu bu araştırmada da gösterilmiştir. Anne babaların daha sorumlu davranmaya özendirilmeleri gereklidir. Halen 5 öğrenciden 1'i sigaranın poplarite sağladığını düşünmektedir. Medyada sigara içmeyi özendiren, çocukların bilinçlerinde kullanımını doğal ve sıradan bir olgu haline getiren yayınlara karşı gereken önlem alınmalıdır. Çocuklar erken yaşlarda sigaranın zararları hakkında bilinçlendirilmeli ve sigara paketlerine kolayca ulaşabilmelerine engel olunmalıdır.

İSTANBUL İLİNDEKİ ÜÇ LİSEDE DEPRESYON SIKLIĞI VE ETKİLEYEN DEĞİŞKENLERİN BELİRLENMESİ

*G. Polat, S. Sülün, F. Demir, D. Save, İ. Başaran, Y. Demir,
A.Topçu, N. Bakırcı
Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı A.D.
İstanbul*

Amaç: Bu araştırmanın amacı İstanbul ilindeki üç lisede okumakta olan ergenlik çağındaki öğrencilerdeki depresyon sıklığını ve bunu etkileyen faktörleri saptamaktır.

Materyal: İstanbul ili Kadıköy ilçesinde bulunan üç lisede okuyan 242 öğrenciye ulaşılmış, örneklem seçilmeden araştırmaya kabul edenlere gözlem altında anket uygulanmıştır.

Metod: Ankette sosyo-demografik özelliklerle ilgili sorular ve Beck Depresyon Envanteri soruları yer almaktadır. Beck depresyon skoru 15'in üzerinde olanlar depresif kabul edilmiştir. İstatistik analizlerde gruplar arasındaki yüzdelliklerin farkı için ki-kare testi kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılanların %39,7'si erkek, %60,3'ü kadındır. 125'i (%51,7) lise 1 öğrencisi, 117'si (%48,3) lise 2 öğrencisidir. Yaş ortalaması 16.64 ± 0.96 (min.14, max.19), olarak bulunmuştur (kadın 16.64 ± 0.89 , erkek 16.80 ± 1.05). Öğrencilerin annelerinin çoğunluğu (%34,4) ilkokul mezunu, babalarının çoğunluğu (%45) ise üniversite mezunudur. %71,5'inin annesi, 3 tanesinin babası gelir getirici bir işte çalışmamaktadır, %11,2'sinin de evinde çalışan bir çocuk bulunmaktadır. %6,6'sı ise kendisinin para getirici bir işte çalıştığını belirtmiştir. %18,2 öğrenci ailesinde kronik hastalık öyküsü olduğunu, %15,8 öğrenci de kendisinin bir sağlık sorunu olduğunu belirtmiştir. Erkeklerin %20,0'si sigara, %22,9'u alkol kullanmakta iken bu oranlar kadınlarda sırası ile %4,1 ve %6,2 olarak bulunmuştur ($p < 0.001$). Çalışmaya katılan öğrencilerin Beck depresyon puan ortalamaları $13,43 \pm 12,78$ olarak

hesaplanmıştır. Kesim noktası 15 puan olarak alındığında öğrencilerin 79'unda (%32.6) depresif ruh hali saptanmıştır. Cinsiyet, anne babanın ayrı olması, ailede herhangi bir kayıp olması, okuduğu sınıf, flört ediyor olma, düzenli spor yapma, alkol alma, herhangi bir sağlık sorununun olması ile depresif olma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır. Depresif olma durumu; üniversiteye hazırlananlarda %27,0 hazırlanmayanlarda %42,7 ($p=0,018$), sınıfta kalmış olanlarda %56,3 kalmayanlarda %31,0 ($p=0,037$), ailesinde sorun olanlarda %72,7 olmayanlarda %23,7 ($p<0,001$), aile içinde fikri alınanlarda %27,5 alınmayanlarda %54,2 ($p<0,001$), ayrı yatak odası olanlarda %26,6 olmayanlarda %44,4 ($p=0,021$), iki ve daha az kardeşi olanlarda %25,6 üç veya daha fazla kardeşi olanlarda %40,0 ($p=0,016$), sigara içenlerde %64 içmeyenlerde %28,7 ($p=0,001$) olarak bulunmuştur. Çalışmamıza Anadolu Lisesi'nden katılan öğrencilerin %23,5'inin, Ticaret Meslek Lisesi'nden katılanların %23,7'sinin, Anadolu İmam Hatip Lisesi'nden katılanların ise %45,1'inin depresif olduğu bulunmuştur ($p=0,02$).

Sonuç: Depresyon hastalarında toplumsal uyum bozulmakta, okul başarısı düşmekte, madde kullanma eğilimi ve daha da önemlisi intihar riski artmaktadır. Çalışmamızda ailenin adölesana karşı olan tutumunun depresif semptomların ortaya çıkmasında etkili olabildiğine dair bulgular elde edilmiştir. Araştırmalar; depresyonun genç yaşlarda ortaya çıktığında tekrarlama olasılığının daha fazla olduğunu göstermektedir. Bu nedenle daha geniş bir adolesan popülasyonunda risk faktörlerinin belirlenmesine yönelik çalışmaların yapılması ve bu risk faktörlerine yönelik müdahalelerin tasarlanması yararlı olacaktır.

ERGENLİK DÖNEMİNDE ÖLÜM OLGUSU

S. Sezer, A. Yılmaz
Ankara Üniversitesi PDR, Ankara

Amaç: Bu araştırmada, varoluşçu psikoloji bakış açısından ölüm olgusu, gelişimsel açıdan ölüm kavramı ve yurt dışında ergen grubu üzerinde bu konuda yapılmış çalışmalar aktarılmıştır. Ülkemizde bu konunun ne aşamada olduğu tartışılmış ve bu araştırma çerçevesinde gerçekleştirilen bir içerik analizi çalışmasının bulguları aktarılmıştır.

İnsanın kendini ve dünyayı anlama çabası, sadece meraktan değil, belki daha çok, varlığını sürdürme ihtiyacından kaynaklanmıştır. Bu durumda, insan bilinciyle uyumlu en geçerli eylemin “varlığını sürdürmek” olduğu söylenebilir. Bu sebeptendir ki insan bilinci için “yok oluş” yani “varlığın sonlu oluşu” hep kabul edilmesi zor bir kesinlik olmuştur. Sonlu varoluş fikri, kabul edilmesi zor ve insan bilinciyle uyuşmayan yapısı gereği, insan ruhunu ve düşüncesini hep meşgul etmiştir.

Türkiye’de yaşayan ergenlerin ölümüne nasıl bir anlam yüklediği, ölüm kaygısı yaşayıp yaşamadığı, yaşıyorsa bu kaygıyla hangi yollarla baş ettiği şu an için yanıt verilemeyen sorulardır. Bu sorulara yanıt verilebildiğinde, ergenlerin belki de ölüm kaygısından kaynaklanan davranışlarını belirlemek ve bu davranışlara bu çerçevede yaklaşmak mümkün olacaktır.

Bu araştırmanın genel amacı, ergenlik dönemindeki bireylerin ölüm olayını nasıl tanımladığını belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda bu araştırmanın alt amaçları;

1-Ergenlerin ölümüne nasıl anlamlar yüklediğini belirlemek,

1.1. Ölümüne yüklenen anlamların cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek

Bu amaçlar aşağıdaki boyutlarda incelenmiştir;

a-Dini anlam: Ölümü tanımlarken dini inancını referans alma.

b-Evrensellik: Ölümü tanımlarken, ölümü doğal ve evrensel bir olay olarak tanımlama.

c-Kendine özgü anlam: Ölümü tanımlarken kişinin, kendi yaşantılarından yola çıkarak ulaştığı psikolojik anlam.

d-Son/geri dönülemez olarak anlamlandırma: Ölümü tanımlarken kesin bir yok oluş olduğu noktasından ölümü tanımlama.

2- Ergenlerin kayıp yaşama durumlarını belirlemek,
Boyutlar:

- Kayıp yaşamadı
- Kayıp Yaşadı

3. Ergenlerin ölüm olayını ne sıklıkla düşündüklerini belirlemek.

3.1. Cinsiyete göre, ergenlerin ölüm olayını ne sıklıkla düşündüklerini belirlemek,

Ne kadar sıklıkla düşündükleri/Zaman boyutu:

- Sık sık düşünüyorum,
- Ara sıra düşünüyorum,
- Hiç düşünmüyorum

4.Ergenlerin Ölümüne yükledikleri anlamın duygusal yönünü belirlemek.

Boyutlar:

- Olumlu duygusal yön
- Olumsuz Duygusal Yön
- Belirsiz Duygusal Yön

Materyal

Ergenlerin aşağıdaki üç açık uçlu soruya verdiği yanıtlardan yararlanılarak veriler toplanmıştır.

1-Ölümü nasıl tanımlarsınız?

2-Bir gün öleceğinizi ne sıklıkla düşünürsünüz?

3- a-Bir yakınınızı kaybettiniz mi?

b-Kaybettiyseniz, kimi ve ne zaman olduğunu belirtiniz.

Metod

Araştırma Modeli: Araştırmada iletişim içeriğindeki eğilimleri, örüntüleri ve özellikleri belirleyen bir içerik analizi modeli uygulanmıştır.

Çalışma Grubu: Araştırma, Porsaklar Sağlık Meslek Lisesi Ebelik bölümünde eğitim gören 15-16 yaşlarındaki 87 kız öğrenci ile Gölbaşı Endüstri Meslek Lisesinde Eğitim gören aynı yaşlardaki 80 erkek öğrenci üzerinde yapılmıştır.

Verilerin Analizi: Veriler, ölüme ilgili açık uçlu sorulara verilen yanıtlar üzerinden, içerik analizi yoluyla değerlendirilmiştir. Öncelikle öğrencilerden açık uçlu sorulara yanıt vermeleri istenmiştir. Elde edilen yanıtlar, araştırmacılar tarafından analiz edilmiştir.

Daha önce düşünülen boyutlara , analiz sonucunda elde edilen boyutlarla son şekli verilmiştir. Belirlenen boyutlara uygun olarak veriler analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına dayalı olarak elde edilen veriler üzerinden betimsel istatistik çalışmaları yapılmıştır

Bulgular

1-Ergenlerin, %54'ü ölüme dini bir anlam yüklemiştir.

2- Ergenlerin %76,6'sı kayıp yaşamıştır.

3-Erkek ergenlerin %24'ü ölümü hiç veya pek düşünmediğini ifade ederken, %76'sı sık sık veya ara sıra ölümü düşündüğünü ifade etmektedir.

4- Kız öğrencilerin 44%'ünün ölümü sık sık düşündükleri, %51'inin ara sıra düşündüğü ve %6'sının hiç düşünmedikleri görülmektedir.

5- Kayıp yaşayan kız ergenler, erkeklerden %20 daha fazla ölümü düşünmektedir

6- Kayıp yaşamayan ergenlerin de kayıp yaşanlar kadar hatta daha fazla (88,3) ölümü düşündükleri görülmüştür. 7- Ölüm ergenlerin aklına daha çok yaşadıklarında gelmektedir.

8- Erkek ergenlerin %80'i ölüme belirsiz bir anlam -olumlu veya olumsuz değil- yüklemektedir. Ölüme belirsiz anlam yükleyen ergenlerin %83'ü yakın zamanda bir yakınına kaybetmiştir.

9-Kız öğrencilerin %5'nin ölüme olumlu baktıkları, %15'nin olumsuz baktıkları %80'nin ise ölüme karşı belirsiz duygular hissettikleri görülmektedir.

10- Kayıp yaşayan ve yaşamayan ergenlerin ölüme olumlu veya olumsuz bir anlam yerine "Belirsiz" bir anlam yüklediği görülmektedir.

11- Tüm boyutlarda ölüme belirsiz bir anlam yükleme eğilimi söz konusudur.

Fakat, ölüme evrensel bir anlam yükleyen kızlar ile kendine özgü bir anlam yükleyen erkeklerin %80 oranla "olumsuz" bir duygusal anlam yükledikleri görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak bu araştırmada, ergenlerin büyük bir çoğunluğunun ölümü düşündükleri bulunmuştur. Ayrıca ergenlerin ölüme pek çok anlam yükledikleri, büyük bir bölümünün de dini anlam yükledikleri görülmüştür. Ölüme düşünme üzerinde pek çok faktör etkili olmakla birlikte, ergenler açısından en önemli faktörün kişisel deneyim olduğu görülmüştür.

Bu araştırmanın bulguları ışığında bir takım öneriler geliştirilmiştir:

1. Araştırma düşük ve orta SED'e sahip, muhafazakar çevrede yetişen ergenler üzerinde yapılmıştır.

Benzer araştırmaların farklı SED'lerde de yapılmasının ölüme yaklaşımları konusunda ergenlerin geneline ilişkin sonuçların ortaya konulmasında etkili olacağı düşünülmektedir.

2. Araştırmada sadece ergen grubu ele alınmıştır. Küçük yaştaki çocuklar ve yetişkinler de benzer şekilde ele alınırsa ölüm ve ölümü düşünmeye ilişkin gelişimsel perspektif ortaya konabilir. Böylece gelişim dönemleri açısından karşılaştırmaların yapılması olanağı olabilir.

3. Ölüme yüklenen anlamlara göre bireylerin "burada ve şimdiyi" nasıl yapılandırdıkları başka araştırmalarca ortaya konabilir.

4. Ölüme yüklenen anlamlar ile ölüm kaygısı yaşama arasındaki ilişkiler bundan sonraki araştırmalarda ele alınabilir.

5. Ölümün geri döndürülemez, evrensel, kaçınılamaz olduğunun ergenlik döneminde kavrandığına ve bunun sonucu olarak ergenlerin ölüm kaygısı yaşadığına değinilmişti. ABD'de bu amaçla yıllardır, kaygıyı gidermek için, çeşitli ölüm eğitimi programları yapılmaktadır. Ülkemizde öncelikle bu konunun, betimsel olarak ayrıntılı incelendikten sonra, ihtiyaç duyulursa bu tür eğitim programları da yapılabilir.

**MARMARA ÜNİVERSİTESİ HAYDARPAŞA KAMPÜSÜ'NDE
OKUYAN GENÇLERDE RİSKLİ DAVRANIŞLARIN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

***S. Kalaça, F. Demir, N. Özaydın, N. Bakırcı, Ş.Çalı
Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD,
İstanbul***

Amaç: Üniversiteli gençlerin başta üreme sağlığı ve cinsel sağlık olmak üzere riskli davranışlarını ve ayrıca risk altında oldukları konuları belirlemektir.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışma, Avrupa Birliğinin desteği ile T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Üreme Sağlığı Programı kapsamında Marmara Sağlık Eğitim ve Araştırma Vakfı (MARSEV) tarafından Sağlık Eğitimi ve Drama Derneği, Doğa Araştırmaları, Sporları ve Kurtarma Derneği ve Marmara Üniversitesi'nin işbirliği ile yürütülen bir proje kapsamında gerçekleştirilmiştir. Kesitsel tipte olan bu çalışma Mart-Haziran 2005'de Marmara Üniversitesi Haydarpaşa kampüsünde yapılmıştır. Tıp, Hukuk, Eczacılık Fakülteleri, Güzel Sanatlar Fakültesi Sinema ve TV Bölümü ile Hemşirelik Yüksekokulu ilk 3 sınıfta okumakta olan toplam 3365 öğrenciye ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırmanın verileri öğrencilere sınav sırasında dağıtılan ve sınav sonrası isimsiz olarak yanıtlamaları istenen anket formları aracılığı ile toplanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılım oranı %79.0'dır. Çalışmaya katılan gençlerin % 46.6'sı erkektir; yaş ortalaması 21.8±1.7 dir (yaş aralığı:17- 40, ortanca: 22). Gençlerin %56'sı sigara içmeyi denemiştir; %41.8'i düzenli olarak %19.7'si ise ara sıra sigara içmektedir. Sigara hariç bağımlılık yapıcı bir madde kullandığını belirtenlerin oranı %7.9'dur; bunların %26.7'si halen madde kullanmaktadır. Gençlerin %28.8'i cinsel aktif olduğunu belirtmiş, %18.1'i ise ilgili soruya yanıt vermemiştir. Cinsel aktif olan gençlerin %64.8'i ilk cinsel ilişkisinin sevgilisi ile, %20.5'i hayat kadını ile ve %9.2'si ise tanımadığı biri ile

olduğunu belirtmiştir. Cinsel aktif olanların ancak %57.3'ü ilk cinsel ilişkisinde gebelikten koruyucu bir yöntem kullanmıştır. Cinsel aktif olanların %78'i düzenli olarak yöntem kullanmamaktadır ve gerekçeleri şunlardır: "ilişkinin sık-düzenli olmaması", "kendisinin (veya arkadaşının) gebe kalacağını veya bir hastalık bulaşacağını düşünmemesi", "yan etkisinden korkma", "utanma", "yöntem bilmeme", "yöntemi nereden alacağını bilmeme", "dini nedenler". Gençlerin % 44.9'ü geçtiğimiz 1 yıl içinde, 2 hafta veya daha uzun süre boyunca her gün günlük aktivitelerini engelleyecek şekilde kendini üzgün ve ümitsiz hissettiğini belirtmiştir. Öğrencilerin % 7.8'i sevgilisi tarafından fiziksel olarak incitildiğini, % 3.7'si de cinsel ilişkiye zorlandığını belirtmiştir. Araba kullanırken veya başkasının kullandığı arabada emniyet kemeri takmayanların oranı % 12'dir. Her zaman emniyet kemeri taktığını söyleyenlerin oranı %25'tir. Gençlerin % 7.3'ü son 6 ay içinde en az bir kez içkili iken araba kullandığını veya içkili birinin arabasına bindiğini söylemiştir. Gençlere kendilerini hangi konularda risk altında gördükleri sorulduğunda %18.9'u fiziksel veya ruhsal şiddet, %6.4'ü istenmeyen gebelik, %12.4'ü cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar (CYBE), %5.4'ü madde kullanımı, %21.9'u sigara kullanımı, %14.4'ü kavgaya karışma, %37.9'u trafik kazası yanıtını vermiştir.

Sonuç ve Öneriler: Üniversiteli gençlerin sigara içimi başta olmak üzere, madde kullanımı, CYBE, istenmeyen gebelik, kaza ve şiddet gibi pek çok konu açısından riskli davranışlar sergilediği veya risk altında olduğu saptanmıştır. Gençlerde bu konuların bazıları ilgili bilgi ve duyarlılık eksikliği de mevcuttur. Bir müdahale çalışmasının ilk değerlendirme sonuçlarının özetlendiği bu çalışma, gençlerin risk altında olduğu durumlar ve riskli davranışlarına yönelik olarak üniversitelerde hizmet sunum modellerinin ve müdahale programlarının gereğine dikkat çekmektedir.

ADÖLESAN VE SPOR

S. Bulut, Ü. Sevil

Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD., İzmir

Amaç: Çocukluk çağından ergenlik dönemine geçildiğinde dergi, kitap okuma, sporla uğraşma, sinemaya gidiş, güncel olaylar en ilgi çeken konulardır. Özellikle 15 yaş, hemen hemen bütün atletik etkinliklerle ilgilenme çağıdır. Bu yaşlarda oyun yaşamı önem kazanır. Sporda sosyalizasyon süreci aileden çocuğa aktarım şeklinde olmasına rağmen, çocukluk sonrası ve adölesan döneminde iki taraflı sosyalizasyon başlayabilir. Çocuklar, spor uğraşanlarını aileleriyle paylaşmak ve onlar tarafından desteklenmek isterler. Çocuklar için aile sosyal dünyayı ve spor dünyasını görmeyi sağlayan ilk birimdir. Ailenin sosyalizasyon üzerindeki ilk ve güçlü etkisi, çocuğun spora katılıp katılamayacağını ve katılıyorsa nasıl spor yapacağını belirler. Gençlerin spora katılımını etkileyen konular, olanak sağlanması, aile ile olan ilişkiler, arkadaşlarıyla olan ilişkiler, medyanın rolü ve bölgesel koşullar olarak sıralanabilir. Gençlik sporlarının organizasyonunda gençlerin ilgileri, cinsiyetleri, sosyoekonomik durumları ve coğrafi koşullar göz önünde bulundurulmalıdır. Eğer gençler iyi organize edilmiş sportif aktivitelerde yer alırlarsa kontrolleri daha kolay sağlanır. Ülkemizdeki mevcut durumun gençlerin spora katılımı konusunda yetersiz kaldığı ortadadır. Aileler, özel kuruluşlar ve yerel yönetimlerin gençlik sporları için önemli katkılarda bulunması gerekmektedir. Bu derleme adölesan dönemde spor yapmanın önemini vurgulamak, gençlerin zararlı alışkanlıklara ve şiddete yönelmesini engellemeye yardımcı olabilecek meslek gruplarına sporun adölesanların fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişimine katkısının önemini vurgulamak amacıyla yapılmıştır.

Materyal: Derleme ilgili literatürler doğrultusunda hazırlanmıştır.

Metod: Bu yazı tanımlayıcı tipte bir derlemedir.

Bulgular: Adölesanların spor yapmalarının fiziksel, sosyal ve psikolojik etkileri ile ilgili daha önce yapılmış çalışmalar ve literatürlerden örnekler sunulacaktır.

Sonuç: Bireyin eğitime gereksinimi olan bir vücudu ve ruhsal durumu vardır. Bunu sağlayan en etkili yolun beden eğitimi etkinlikleri ve spor olduğu unutulmamalıdır. Gelişmiş ülkelerin pek çoğu bu konuda hiçbir fedakârlıktan kaçınmamışlar, büyük emekler ve paralar harcamışlar ve çabalarını arttırmakta da devam etmektedirler. Ulus olarak bizler de bu gerçeği teorik olarak kabul ettiğimiz halde henüz uygulama alnına tam olarak aktaramadığımız da bir gerçektir. Adölesanın fiziksel, sosyal ve psikolojik olarak sağlıklı bir şekilde toplum içinde yer alması konusunda sporun önemli bir faktör olduğu ve bu konuda aile, okul ve toplum olarak tüm bireylere önemli görevler düşmektedir.

ERGENLERİN AİLE DESTEĞİNİ ALGILAMA DURUMLARININ İNCELENMESİ

S. Özvatan, Ü. Sevil

*Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Kadın Sağlığı ve
Hastalıkları Hemşireliği AD. İzmir*

Amaç: Çalışma ergenlik dönemindeki gençlerin, ailenin ergene karşı oluşturulan tutum ve davranışlarını nasıl algıladıklarını incelemek amacıyla tanımlayıcı olarak planlanmıştır.

Materyal: Çalışmanın verileri, anket formunun araştırmacı tarafından öğrencilere bir ders saatinde dağıtıp toplanması ile elde edilmiştir. Verileri toplamak için kullanılan anket formu 2 bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde amaca uygun olarak geliştirilen görüşme formu (Sosyodemografik özelliklerin belirlenmesine yönelik sorular) ile ikinci bölümde 20 sorudan oluşan “Algılanan Aile Desteği Ölçeği” kullanılmıştır.

Metod: Çalışma Aydın ili İncirliova ilçesi Hürriyet İlköğretim okulunda 20.02.2006 tarihinde yapılmıştır. Çalışmanın evrenini, 2005-2006 yılında eğitim gören 8. sınıf kız ve erkek öğrenciler oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmemiş evren örneklem olarak alınmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde SPSS 10.0 for Windows programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde sayı-yüzde dağılımı ve varyans analizi yapılmıştır.

Bulgular: Ergenlerin %47.5'i ailesini her açıdan mükemmel bulurken, %13.7'si pek mükemmel bulmadığını belirtmiş; ebeveynleri ile olan ilişkilerini ise %65.0'i çok iyi bulduğunu belirtmiştir. Ergenlerin %38.8'i babaları ile iletişimlerini çok olumlu, %3.8.0'ı olumsuz olduğunu; ergenlerin %48.8'i anneleri ile olan iletişimlerini çok olumlu bulurken, hiçbiri annesiyle olan iletişimini olumsuz bulmadığını belirtmiştir. Ergenlerin aileleriyle yaşadıkları yere göre aile desteğini

algılama durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur($p<0.05$). Ergenlerin aileyi değerlendirme durumlarına göre aile desteğini algılama ortalamaları arasındaki fark da istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<0.05$). Çalışmanın diğer bulguları kongrede sunulacaktır.

Sonuç: Çalışma sonucunda ergenlerin bu dönemde ailelerini kendilerine destek verici kişiler olarak gördükleri sonucuna varılmıştır. Ailelerinde bu dönemde ergenlere karşı dönemin özelliklerine göre ve geleceğe hazırlamak adına anlayışlı ve destekçi olmaları gerekmektedir.

9 NOLU AÇS/AP EĞİTİM MERKEZİ GENÇLİK DANIŞMA VE SAĞLIK HİZMET MERKEZİ'NDE PSİKOLOĞA BAŞVURAN ERGENLERİN SORUNLARI VE ANA-BABALARININ SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

L. Çalışgan¹, Ö. R. Önder², V. Seyrek³, Ç. Şimşek⁴, S.H. Turan⁵, F. Temel⁶

1- Ankara Keçiören 9 Nolu AÇS/AP Eğitim Merkezi,

Gençlik Danışma ve Sağlık Hizmet Merkezi

2- Ankara Üniversitesi Sağlık Eğitim Fakültesi

3- Ankara Keçiören 9 Nolu AÇS/AP Eğitim Merkezi,

Gençlik Danışma ve Sağlık Hizmet Merkezi

4- Ankara İl Sağlık Müdürlüğü

5- Ankara Keçiören 9 Nolu AÇS/AP Eğitim Merkezi

6- Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD.

Amaç: Bu araştırmanın amacı 9 Nolu AÇS/AP Eğitim Merkezi Gençlik Danışma ve Sağlık Hizmet Merkezi'nde (GDSHM) psikoloğa başvuran ergenlerin sorunlarının ve ana-babalarının sosyodemografik özelliklerinin araştırılmasıdır.

Gereç ve Yöntem: Betimsel nitelikte tarama modeli bir alan araştırması olan bu çalışma 9 Nolu AÇS/AP Eğitim Merkezi Gençlik Danışma ve Sağlık Hizmet Merkezi'nde yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 9 Nolu AÇS/AP Eğitim Merkezi Gençlik Danışma ve Sağlık Hizmet Merkezi'nde Ocak 2005-Temmuz 2006 tarihleri arasında psikoloğa başvuran 256 ergen ana-babası oluşturmaktadır. Araştırmada verilerin toplanması için kişisel bilgileri içeren bir anket uygulanmıştır. Anket sosyodemografik özellikleri içeren 7 madde , aile özelliklerini içeren 2 madde, evlilik özelliklerini içeren 3 madde , içki içme sıklığı ile ilgili 1 madde ve çocuk özellikleriyle ilgili 4 madde olmak üzere toplam 17 maddeden oluşmaktadır.

Bulgular: Araştırmaya katılan ana babaların % 69.1'i ortaokul ve altı, %30.9'u lise ve üzeri eğitim düzeyindedir. Kadınların %

78.9'u ortaokul ve altı, erkeklerin %40.6'sı lise ve üzeri eğitim düzeyindedir. Kadınların % 86.7'si ev hanımı ve erkeklerin %58.6'sı serbest meslek sahibidir. Araştırmaya katılanların %73,8'i çekirdek ailedir. Ana babaların %61,7'si iki çocuğa sahip, %69,5'inde ailedeki kişi sayısı dört veya daha azdır ve %42,2'sinin aylık geliri 500-1000 YTL arasındadır. Yüzde 54,7 si 30-39 yaşları arasında olan ana babaların % 41,0'i 16-20 yaşlar arasında, %38,7'si 21-25 yaşları arasında evlenmiştir ve %46,5'i 16-20 yıllık evlidir. Araştırmaya katılanların %65,7'si cinsel ilişki sıklığı ile ilgili soruyu yanıtlamamıştır. Yanıtlayanların %54,7'sinin cinsel ilişki sıklığı haftada iki veya daha fazladır. Katılımcıların %73,4'ü hiç içki içmemektedir. Araştırmaya katılan ana babaların %65,2'si ilk çocukları için kuruma başvurmuşlardır ve %59,0'unun çocukları 10-13 yaş grubunda (erken ergenlik dönemi) ve %37,1'i 14-17 yaş grubundadır (orta ergenlik ödeminde). Araştırma grubunun çocuklarının GDSHM'ne başvuru nedenleri arasında ergenlik (%34.4), okul (%26.6), bireysel (%24.2), okul ve ergenlik (%10.9), okul ve bireysel sorunlar (%3.9) yer almaktadır. Çocuklarını GDSHM'ne getirme nedeni olarak; annelerin % 70.0'i, babaların % 30.0'u hem okul hem de bireysel sorunları; annelerin % 64.3'ü, babaların %35.7'i ise hem okul hem de ergenlik sorunlarını belirtmişlerdir. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (p=0.071).

Sonuçlar: Araştırmaya katılan kadınların eğitim düzeyi erkeklere göre daha düşük ve çoğunluğu çalışmamaktadır. Erkeklerin büyük çoğunluğu serbest meslek sahibidir. Ana-babaların yarısından çoğu ilk çocukları için psikoloğa başvurmuşlardır ve çocuklarının yarısından çoğu erken ergenlik döneminde. Psikoloğa en sık başvuru nedenleri ergenlik sorunlarıdır. Anneler babalara göre çocuklarının sorunlarını daha çok dile getirmişlerdir. Araştırmadan çıkan sonuçlar değerlendirilerek ana-babalara ergenlik dönemi özellikleri ve uygun ana-baba tutumuna yönelik ücretsiz bilgilendirme ve danışmanlık yapılması, ergenlik dönemi cinsellik, iletişim gibi konularda sağlık kurumunun hizmet verdiği okullarda ve GDSHM'nde eğitimlerin düzenlenmesi planlanmıştır.

SÜREKLİ SİGARA İÇMEYEN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TUTUM VE DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ

E. Öksüz¹, A.D. Şimşek², E.T. Mutlu¹, S. Malhan³

1. Başkent Üniversitesi Öğrenci Sağlık Merkezi, Ankara

*2.-Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği ABD,
Ankara*

3. Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ankara

Amaç: Bu çalışmada ara sıra sigara içen üniversite öğrencilerinin tutum ve davranışları üzerinde etkili olan sosyal faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Metod: Düzenli sigara içme alışkanlığı bulunmayan, ara sıra sigara içen genç erişkinlerin sürekli bir alışkanlık edinme potansiyeli yüksektir ve bunun sağlık üzerinde olumsuz sonuçları bulunmaktadır. Üniversite öğrencileri arasında ara sıra sigara içim oranlarını ve en fazla nerelerde sigara içtiklerini belirlemek amacıyla Başkent Üniversitesi öğrencilerine Ocak-Haziran 2004 döneminde anket uygulanmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan 976 öğrencinin 199'u (%20.4) Dünya Sağlık Örgütü'nün kabul ettiği tanımlara göre ara sıra sigara içen grubu oluşturuyordu. Bunlardan 79'unu (%39.7) kız öğrenciler ve 120'sini (%60.3) erkekler oluşturmaktaydı, öğrencilerin yaşları 18 ile 25 arasında değişmekteydi. Ara sıra sigara içen öğrencilerin ailelerinde hiç sigara içilmeme oranı %25.6 ve yakın arkadaşları arasında ise %6.0 idi. Ara sıra sigara içen öğrencilerin %45.7'si evde hiç sigara içmemekteydi. %65.8'i açık havada sıklıkla sigara içmekteydi. Okula geldiklerinde bazen sigara içiyorlardı (%30.7) %51.8'i akşamları sigara içen bu grubun en yüksek oranda restoranlar, kafeler (%69.3) ve partilerde, barlar (%71.4) sigara içtikleri saptandı.

Sonuç: Sigara bağımlılığı ve olumsuz sağlık sonuçları açısından yüksek risk altında bulunan ara sıra sigara içen üniversite öğrencilerinin en fazla sigara içtikleri kapalı mekanlarda sigara içmeme yasağı tam olarak uygulandığında ve sigara konusunda bu gençler eğitildiklerinde oranlarda anlamlı azalma olacağı düşünülmektedir.

ADOLESAN DÖNEMDE AMİTRİPTİLİN İLE ORGANİZE ÖZKİYIM GİRİŞİMİ; OLGU SUNUMLARI

F.İ.Arkan, D. Dilli*, İ. Çakır**, S. Gökay**, Y. Dallar**

** Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk Kliniği*

***Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikoloji Birimi*

Giriş: Adolesan dönemdeki özkıyım girişimlerinin sıklığı giderek artmaktadır. Trisiklik antidepresanlar özellikle de amitriptilin hem kaza hem de özkıyım amacı ile alınan ilaçlarla oluşan zehirlenmelerinin önemli bir nedenidir. Burada sunulan iki adolesan olgu amitriptilini özkıyım amacı ile almış, aynı zamanda, ilacı farklı yaş gruplarındaki kardeşlerine de içirerek zehirlenmelerine neden olmuşlardır.

Olgular: 15 (kız), 14 (erkek), 12 (kız), 12 (kız-ikiz eşi), ve 4 (kız) yaşlarındaki beş kardeş amitriptilin zehirlenmesi nedeniyle Acil Servise getirildiler. Amitriptilin psikolojik sorunları olan anne tarafından kullanıldığı, annenin evde olmadığı bir zamanda, 15 ve 14 yaşlarındaki büyük kardeşlerin ilacı özkıyım amacı ile aldıkları ve diğer üç kardeşe de içirdikleri öğrenildi. Tüm olguların ilacı toksik dozun altında (10mg/kg) aldıkları belirlendi. Fizik muayenelerinde genel durumları iyi, solunum, nabız ve tansiyon değerleri normal sınırlarda olan olguların kan gazı, biyokimya ve EKG tetkiklerinde de patoloji yoktu. İzlem süresince, hiç birinde klinik durum değişikliği saptanmadı. Ailevi sorunlar nedeniyle özkıyımı planladıkları anlaşılan olgular Psikoloji Birimi ile konsülte edildi. Her iki olguda da borderline kişilik özelliği zemininde depresif belirtiler gözlenmesi nedeniyle Psikiyatri Polikliniği tarafından izleme alınmalarına karar verildi.

Tartışma: Adolesan dönem benlik karmaşasının olduğu, pek çok adolesanın çevre, okul ve aile ile sorunlar yaşadığı, impulsif davranışlar sergilediği bir dönemdir. Psikolojik sorunlarına çözüm bulamayan adolesan özkıyım yolunu seçebilmektedir. Bozuk aile yapısı, kişiler arası iletişim

yetersizlik, umutsuzluk ve depresyon varlığı da özkıyım açısından önemli risk faktörleridir. Çevrede en kolay bulunabilen ilaçlarla özkıyım girişimi oldukça sıktır. Yaygın kullanımı nedeniyle kolay ulaşılan bir ilaç olan amitriptilin toksik dozlarda kardiyovasküler ve nörotoksik etkileri ile ölüme yol açabilmektedir. Burada sunulan olguların ilacı sadece kendilerinin almayıp diğer kardeşlerine de içmeleri konunun ciddiyeini daha da artırmaktadır. Adolesanlarda özkıyım girişimini önlemeye yönelik koruyucu sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması, ölümcül yan etkileri olan amitriptilini reçete ederken seçici davranılması ve kullanımı konusunda ailelerin uygun şekilde bilgilendirilmesinin uygun olacağı düşüncesindeyiz.

ANKARA 9 NOLU AÇS/AP GENÇLİK DANIŞMA VE SAĞLIK HİZMET MERKEZİ'NE BAŞVURAN ADOLESANLARDA RİSKLİ DAVRANIŞLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

*E. V. Seyrek¹, F. Temel², Ş. A. Altındirek³,
L. Çalışgan⁴, A. Ç. Şimşek⁵, S. H. Turan⁶*

- 1- Ankara Keçiören 9 Nolu AÇS/AP Eğitim Merkezi,
Gençlik Danışma ve Sağlık Hizmet Merkezi*
- 2- Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD*
- 3- Ankara Keçiören 9 Nolu AÇS/AP Eğitim Merkezi,
Gençlik Danışma ve Sağlık Hizmet Merkezi*
- 4- Ankara Keçiören 9 Nolu AÇS/AP Eğitim Merkezi,
Gençlik Danışma ve Sağlık Hizmet Merkezi*
- 5- Ankara İl Sağlık Müdürlüğü*
- 6- Ankara Keçiören 9 Nolu AÇS/AP Eğitim Merkezi*

Amaç: Ankara 9 Nolu AÇS/AP Gençlik Danışma ve Sağlık Hizmet Merkezi'ne (GDSHM) başvuran adolesanların bazı sosyodemografik özelliklerini ve sağlık risk davranışlarını belirlemektir.

Materyal: Tanımlayıcı nitelikte epidemiyolojik bir araştırma olan bu çalışmada, Ankara 9 Nolu AÇS/AP GDSHM'ne Temmuz-Eylül 2006 tarihleri arasında başvuran 203 adolesana gözlem altında anket uygulanmıştır. Anket sosyodemografik özellikler, spor, alkol, sigara, madde kullanımı, araç, emniyet kemeri, kask kullanımı, beslenme gibi bazı sağlık davranışları ile ilgili toplam 39 sorudan oluşmaktadır.

Metod: Çalışma Temmuz-Eylül 2006 tarihleri arasında yapılmıştır. GDSHM'ne bu tarihler arasında başvuran ve araştırmaya katılmayı kabul eden adolesanların tümü (203 adolesan) dahil edilmiştir. Veriler SPSS 13.0 paket programında değerlendirilmiş, analizlerde yüzde dağılımları ve ki-kare testi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan adolesanların , yaş ortalaması 15.1±2.6 yıldır (en düşük-en yüksek değer=9-20, ortanca=15.0), %55.2'si kadındır. Adolesanların %44.6'sı lise, %30.2'si ilköğretimde okumakta, %3.5'i herhangi bir okula devam etmemektedir. GDSHM'ne başvuran adolesanların %8.5'i öğrenimine devam ederken aynı zamanda çalıştığını, %4.0'ü ise evde ve işsiz olduğunu belirtmiştir. Çalışmaya katılan adolesanların %57.1'i Sosyal Sigortalar Kurumu, %17.2'si Bağ-Kur'a bağlıdır, %7.4'ünün ise herhangi bir sağlık güvencesi bulunmamaktadır. Adolesanların %90.2'si çekirdek aile, %3.4'ü ise parçalanmış aile tipine sahiptir. Ortalama kardeş sayısı 1.6±0.9 kişidir (en düşük-en yüksek değer=0-4, ortanca=1). Adolesanların annelerinin %56.2'si ilkokul mezunudur, %4.4'ü ise okur yazar değildir. Babalarının %43.3'ü ilkokul. ve %21.7'si lise mezunudur. Adolesanların boş zamanlarında en sık yaptıkları uğraşlar sırasıyla televizyon seyretmek (%41.5), kitap okumak (%40.0), müzik dinlemek (%39.5), evde oturmak (%27.7), spor yapmak (%24.6), bilgisayarda oyun oynamak (%24.1) ve arkadaşlarla gezmektir (%20.5). Çalışmaya katılan adolesanların %61.6'sı düzenli spor yapmadığını ifade etmiştir. En sık yapılan sporlar sırasıyla futbol (%28.5), basketbol (%20.7), evde kendi başına yapılan hareketler (%22.8), voleybol (%15.0) ve yürüyüş (%14.5). Adolesanların %4.9'u halen sigara içmekteyken, %3.1'i bir kez denediğini ve devam etmediğini, %0.5'i bir süre içip bıraktığını belirtmiştir. Adolesanların %63.5'inin ailelerinde en az bir kişi sigara kullanmaktadır. Ailede sigara içen kişiler sırasıyla en sık baba (%51.5), anne (%27.5) ve kardeşler (%11.0). Adolesanların %47.7'si arkadaşlarının sigara içtiğini belirtmiştir. GDSHM'ne başvuran adolesanların %7.5'i ve %15.6'sının ailelerinde en az bir kişi alkol kullanmaktadır. Ailede alkol kullanan kişiler en sık baba (%14.6) ve annedir (%3.5). Adolesanların %23.0'ü arkadaşlarının alkol kullandığını belirtmiştir. Bir adolesan madde kullandığını ve bir adolesan ailede madde kullanan bir kişi olduğunu belirtmiştir. Adolesanların %4.7'si (9 kişi) arkadaşlarının madde kullandığını belirtmiştir. Adolesanların %38.2'si bisiklet, motosiklet ya da otomobil kullanmaktadır. Motosiklet ya da otomobil kullandığını belirten adolesanların %94.3'ünün araç

ehliyetleri bulunmamaktadır. Araç içindeyken ya da araç kullanırken adolesanların %45.5'i emniyet kemeri, kask gibi koruyucu donanımı hiç kullanmadıklarını, %29.5'i ise ara sıra kullandıklarını belirtmişlerdir. Adolesanların %17.0'si araç kullanırken ya da araç içindeyken her zaman koruyucu donanım kullandıklarını ifade etmiştir. GDSHM'ne başvuran adolesanların %70.5'i günde üç ve üzerinde öğün yemek yemekte, %7.8'i hiç kahvaltı etmemektedir. Adolesanların %99.5'i patates kızartması, %97.9'u kola benzeri asitli içecekler, %95.7'si cips, kraker, bisküvi, %90.6'sı hazır meyve suları, %95.7'si çikolata, %92.22'si sucuk/salam/sosis, %74.4'ü fast food tükettiklerini belirtmişlerdir. Adolesanların "hiç yemediklerini" belirttikleri besinler sırasıyla pişmiş sebze (%12.1), çiğ sebze/salata (%9.2), kurubaklagiller (%7.7), yumurta (%7.4), peynir (%5.3), ve süt/yoğurttur (%3.1). GDSHM'ne başvuran adolesanların %57.7'si vücut ağırlığından ve/veya boy uzunluğundan memnun değildir, %30.9'u boyunun kısa olduğunu, %24.4'ü kilolu olduğunu düşünmektedir. Beden görünüşünden memnun olmadığını belirten adolesanların %47.0'si memnun olmadığı özellikler için herhangi bir girişimde bulunmaktadır. Bu adolesanların %46.0'si spor yaptıklarını, %30.2'si ise beslenmelerine dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Adolesanların arkadaşlarıyla birlikte en sık yaptıkları faaliyetler sırasıyla sohbet etmek (%84.5), birlikte müzik dinlemek (%43.3), sokakta dolaşmak (%34.4), spor yapmak (%21.1) ve sinemaya gitmektir (%14.9). Erkeklerin %5.8'inin, kadınların %7.4'ünün karşı cinsten özel bir arkadaşı vardır. Kadınların %38.0'inin çok iyi anlaştığı bir kız arkadaşı, erkeklerin %26.7'sinin çok iyi anlaştığı bir erkek arkadaşı bulunmaktadır. Adolesanlar "gerçek arkadaş"ı "çekinmeden herşeyi konuşabilecekleri" (%63.1), "sorunlarını paylaştıkları" (%48.7), "kendilerini dinleyen" (%43.6) ve "ailelerinin onayladıkları" (%31.3) kişi olarak tanımlamışlardır. Anneleri ilkökul ve altı eğitim düzeyinde olan adolesanlarda ortaokul ve üzeri eğitim düzeyine göre sigara içme sıklığı artarken, düzenli spor yapma sıklığı azalmaktadır. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (sırasıyla p=0.258, p=0.138). Babaları ilkökul ve altı eğitim düzeyinde olan adolesanlarda ortaokul ve üzeri eğitim düzeyine göre sigara

içme sıklığı artarken, düzenli spor yapma sıklığı azalmaktadır. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (sırasıyla $p=0.161$, $p=0.105$). Anne ve babanın eğitim düzeyi arttıkça, adolesanların emniyet kemeri ve kask gibi koruyucu donanımları kullanma sıklığı da artmaktadır.

Sonuç: Adolesan dönem bazı fiziksel, psikolojik değişimlerin yaşandığı sosyal bir gelişme sürecidir. Bu yaş grubunda sağlığı riske sokan veya etkileyen davranışlar yaygın olarak görülmektedir. Bu nedenle okullarda ve sağlık sistemi içinde ergenlere yönelik koruyucu ve müdahale edici programlar geliştirilmeli, bu programların içine sigara, alkol, madde kullanımı, beslenme, kazalar gibi konular öncelikli olarak entegre edilmelidir. GDSHM'ne başvuran adolesanlarda yapılan araştırmanın sonuçları değerlendirilerek adolesan yaş grubunda görülen riskli davranışlara yönelik çalışmaların devam ettirilmesi, eğitim ve bilgilendirme programlarının planlanması düşünülmektedir.

MANİSA İLİNDE YETİŞTİRME YURDUNDA VE AİLE ORTAMINDA KALAN ÇOCUKLARIN ÖZ-KAVRAMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

D. Ergin, N. Şen**

**Celal Bayar Üniversitesi Manisa Sağlık
Yüksekokulu, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği
Anabilim Dalı, Manisa*

Giriş ve Amaç: Ergenlik çağı, kişiliğin toplumsal nitelik kazandığı bir arayış dönemidir. Genç, değişen ve gelişen kişiliği içinde, çevrede yeni değerler aramaya; kişiliğinin olgunlaşmasında rol oynayan özdeşleşme, özerklik, sorumluluk kavramlarına yanıt bulmaya çalışır. Bu kavramlar gencin toplumda ilişkilerini biçimlendirir, toplumdaki yerini ve rolünü oluşturur (4, 7, 8). Öz-kavram (Self-concept), insan kişiliğinin temelinde bulunan ve birey için çok önemli olan algı, duygu ve düşüncelerin bir bütünü olarak tanımlanır (1, 2, 3, 5, 6). Öz-kavram, çeşitli kaynaklarda “kendilik anlayışı”, “benlik tasarımı” ve “kendine güven” olarak da görülebilir (5). Bu araştırma, aile ortamında ve yetiştirme yurdunda yetişen kimlik geliştirme dönemindeki 9-16 yaş grubundaki çocukların öz-kavramlarının karşılaştırılması amacıyla çok merkezli, karşılaştırılmalı ve tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Eşleştirilmiş iki grup üzerinde yapılan vaka-kontrol araştırması, 01.05-31.06.2006 tarihleri arasında vaka grubunu, Manisa Yetiştirme Yurdunda yetişen, çalışmaya katılmayı kabul eden (35 çocuk) ve kontrol grubunu, Manisa Vicdan Karaosmanoğlu İlköğretim Okulu ile Manisa Lisesi’ndeki öğrencilerden aile ortamında yetişen (35 çocuk) cinsiyet, yaş ve sosyo-ekonomik düzey olarak aynı özelliklere sahip, toplam 70 çocuk ile yürütülmüştür. Araştırmaya başlamadan önce, Manisa İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü’nden gerekli yazılı izinler

alınmıştır. Araştırma verileri, yüz-yüze görüşme tekniği ile toplanmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak aileyi ve çocuğu tanıttıcı anket formu ve Piers-Harris'in Çocuklarda Öz-Kavram ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesi, SPSS for Windows 10.0 istatistik programında, sayı-yüzde dağılımı ve Independent-t testi ile yapılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya alınan çocukların her iki grupta da cinsiyeti erkek ve yaş ortalaması 14.37 ± 1.71 'dir.

Tablo 1: Yetiştirme Yurdunda ve Aile Ortamında Kalan Çocukların ve Ailelerinin Tanıtıcı Özellikleri

Tanıtıcı Özellikler		Ailesinin Yanında Kalanlar	Yetiştirme Yurdunda Kalanlar	
		Sayı %	Sayı	%
Çocuk Yaş Grubu	- 9-11 yaş	1	1	2.8
	- 12-14 yaş	2.8	17	48.6
	- 15-16 yaş	17	17	48.6
		48.6 17 48.6		
Ailedeki Çocuk Sayısı	- 1 çocuk	2	1	2.9
	- 2 veya 3 çocuk	5.8	17	48.6
	- 4 veya ↑ çocuk	20	13	37.1
	- Bilmiyorum	57.1	4	11.4
		13 37.1 -		
Ailenin Kaçınıcı Çocuğu	- 1. çocuk	13	5	14.3
	- 2. çocuk	37.1	10	28.6
	- 3. çocuk	10	7	20.0
	- 4. ve ↑ çocuk	28.6	8	22.9
	- Bilmiyorum	4	5	14.3
		11.4 8 22.9		

		-	-	
Annenin Hayatta Olma Durumu	- Evet	35	20	57.1
	- Hayır	100.0	8	22.9
	- Bilmiyorum	-	7	20.0
		-	-	
Babanın Hayatta Olma Durumu	- Evet	34	22	62.9
	- Hayır	97.1	8	22.9
	- Bilmiyorum	1	5	14.2
		2.9		
		-	-	
Annenin Medeni Durumu	- Evli	34	17	48.6
	- Boşanmış	97.1	8	22.9
	- Bilmiyorum	1	8	22.9
	- Ölmüş	2.9	2	5.6
		-		
		-	-	
		-	-	
		-	-	
Babanın Medeni Durumu	- Evli	34	13	37.1
	- Boşanmış	97.1	13	37.1
	- Bilmiyorum	1	9	25.8
		2.9		
		-	-	
Annenin Yaşı	- 20-30 yaş arası	1	-	-
		2.9	10	28.6
	- 31-40 yaş arası	18	5	14.3
		51.4	20	57.1
	- 41 yaş ve ↑	14		
	- Bilmiyorum	40.0		
	2			
	5.7			
Babanın Yaşı	- 31-40 yaş arası	12	4	11.4
		34.3	13	37.1
	- 41 yaş ve ↑	23	18	51.4
	- Bilmiyorum	65.7		
	-	-		
	- Okur-yazar değil	10	9	25.7
		28.6	1	2.9

Annenin Eğitim Durumu	- Okur-yazar	1	5	14.3
	- İlköğretim	2.9	3	8.6
	- Lise	16	1	2.9
	- Üniversite	45.7	16	45.7
	- Bilmiyorum	3		
		8.6		
		4		
Babanın Eğitim Durumu	- Okur-yazar	2	4	11.4
	değil	5.7	2	5.7
	- Okur-yazar	3	8	22.9
	- İlköğretim	8.6	5	14.3
	- Lise	18	1	2.9
	- Üniversite	51.4	15	42.9
	- Bilmiyorum	5		
		14.3		
		6		
Çocuğun 2004-2005 Öğretim Yılı Okul Başarı Durumu	- Pekiyi	22	12	34.3
	- İyi	62.9	7	20.0
	- Orta	13	9	25.7
	- Geçer	37.1	4	11.4
	- Başarısız	-	3	8.6
		-	-	
	-	-		
Toplam	35	35	100.0	
	100.0			

Araştırmaya alınan çocukların ve ailelerinin tanıtıcı özellikleri incelendiğinde: ailesinin yanında kalan çocukların; %57.1'inin 2 veya 3 çocuk, %37.1'inin ailenin 1. çocuğu, %100'ünün annesi hayatta, %97.1'inin babası hayatta, %97.1'inin annesi evli, %97.1'inin babası evli, %51.4'ünün annesi 31-40 yaş arasında, %65.7'sinin babası 41 yaş ve üzerinde, %45.7'sinin annesi ve %51.4'ünün babası ilköğretim mezunu olduğu

belirlenmiştir. Yetiştirme yurdunda kalan çocukların ise; %48.6'sının 2 veya 3 çocuk, %28.6'sının ailenin 2. çocuğu ve %14.3'ünün ailenin kaçıncı çocuğu olduğunu bilmediği, %57.1'inin annesi hayatta, %62.9'unun babası hayatta, %48.6'sının annesi evli, %37.1'inin babası evli %37.1'inin ise babası boşanmış, %57.1'inin annesinin yaşını ve %51.4'ünün babasının yaşını bilmediği, %45.7'sinin annesinin ve %42.9'unun babasının eğitim durumunu bilmediği saptanmıştır. Çocukların 2004-2005 Öğretim yılı okul başarı durumları incelendiğinde, ailesinin yanında kalan çocukların %62.9'unun, yetiştirme yurdunda kalan çocukların ise %34.3'ünün okul başarı derecesinin pekiyi olduğu bulunmuştur (Tablo 1).

Tablo 2: Yetiştirme Yurdunda ve Aile Ortamında Kalan Çocukların İlgili Alanları

İlgili Alanları	Ailesinin Yanında Kalanlar		Yetiştirme Yurdunda Kalanlar	
	Sayı	%	Sayı	%
Resim Yapmak	1	2.9	5	14.3
Müzik Dinlemek	8	22.9	3	8.6
Spor Yapmak	27	77.1	26	74.3
Koleksiyon Yapmak	-	-	2	5.7
Bilgisayar Oyunları Oynamak	1	2.9	2	5.7
Kitap Okumak	1	2.9	-	-
Arkadaşlarla Oyun Oynamak	1	2.9	1	2.9
Ders Çalışmak	1	2.9	-	-
Hayvan Beslemek	1	2.9	-	-
Break Dans Etmek	-	-	1	2.9

Yetiştirme yurdunda ve aile ortamında kalan çocukların ilgili alanları incelendiğinde; ailesinin yanında kalan (%77.1) ve yetiştirme yurdunda kalan çocukların (%74.3) en fazla sporla ilgilendikleri belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 3: Ailesinin Yanında ve Yetiştirme Yurdunda Kalan Çocukların Piers-Harris'in Çocuklarda Öz-Kavram Ölçeği'nden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Piers-Harris'in Çocuklarda Öz-Kavram Ölçek Grupları	Ailesinin Yanında Kalanlar X±SS	Yetiştirme Yurdunda Kalanlar X±SS	t	p
Mutluluk, Doyum	10.57±2.31	7.48±2.96	4.852	0.000 (p<0.05)
Kaygı	6.94±1.84	5.51±2.28	2.881	0.005 (p<0.05)
Popülarite, Sosyal Beğeni ya da Gözde Olma	9.11±1.34	7.74±1.82	3.584	0.001 (p<0.05)
Davranış ve Uyuma-Konformite	13.42±2.13	10.57±2.92	4.671	0.000 (p<0.05)
Fiziksel Görünüm	7.65±1.53	7.17±2.13	1.093	0.278 (p>0.05)
Zihinsel ve Okul Durumu	4.97±1.50	3.94±2.11	2.345	0.022 (p<0.05)
PHÇÖKÖ Toplam Puanı	63.71±8.95	51.34±11.51	0.31	0.000 (p<0.05)

Yapılan analizler sonucunda; iki grup arasında Öz-Kavram puan ortalamaları açısından anlamlı bir fark bulunmuştur $t=0.31$ $p=0.000$ ($p<0.05$). Ailesi ile birlikte kalan çocukların Öz-kavram ölçeğinin “Mutluluk, Doyum”, “Kaygı”, “Popülarite, Sosyal Beğeni ya da Gözde Olma”, “Davranış ve Uyuma-Konformite” ve “Zihinsel ve Okul Durumu” alt ölçek puanları yüksek bulunmuş olup iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0.05$). “Fiziksel görünüm” alt ölçek puanları arasında ise iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 3).

Sonuç: Araştırma sonuçlarına göre, aile sevgisinden yoksun büyüyen yurt çocuklarının Öz-Kavramları, aile ortamında yetişen çocuklara oranla daha düşük bulunmuştur. Bu sonuç ailenin, çocuğun psikolojik ve sosyal gelişiminde önemli bir görevi olduğunu göstermektedir.

BİRİNCİ BASAMAKTA ADOLESAN RUH SAĞLIĞINA YAKLAŞIM

P. Yazır , A. Bilir, S. Çoban , N. Tekgül

• 2003 Yılı Mayıs ayında Birleşmiş Milletler Nüfus Fonunun “Adolesanların Üreme Sağlığı Bilgi ve Hizmet Gereksinimlerinin Karşlanması İçin Strateji Geliştirme Projesi” dahilinde, İzmir 8 nolu A.Ç.S.A.P. Merkezi bünyesinde İzmir **8 Nolu Gençlik Danışma ve Sağlık Hizmet Merkezi** açıldı.

• Merkezde adolesan sağlığı konusunda eğitimli iki hekim (Eylül 2005 ten itibaren ikinci hekim), bir psikolog ve bir hemşire çalışmaktadır.

Amaç: Gençlik Danışma ve Sağlık Hizmet Merkezinden hizmet alan gençlerin ergenlik dönemi uyum zorlukları ve ergenlik döneminde görülen ruhsal rahatsızlıklar profilinin çıkarılması.

Yöntem: Mayıs 2003 - Eylül 2005 arasında merkeze başvuran adolesanların protokol defteri ve görüşme kayıtları yardımıyla gerekli kayıtlara ulaşıldı. Adolesanlara sunulan hizmet, onulan tanılar, verilen danışmanlık hizmetleri, yapılan psikolojik görüşmeler ve yapılan sevkler sayısal olarak özetlendi. Psikolojik görüşme sayısı başvuran sayısından bağımsız değerlendirildi.

Bulgular: Gençlik danışma ve sağlık hizmet merkezine Mayıs 2003 Eylül 2005 tarihleri arasında **2932** muayene başvurusu yapıldı. Başvuranların **1768** i danışmanlık ve **243** ilk görüşme amacıyla hekim muayenesinden geçti. Danışmanlık ve ilk görüşme sırasında uygun görülen **461** ergen psikolog görüşmesine alındı, bu ergenlerle toplam **1334** psikolojik görüşme yapıldı. **136** başvuru ikinci basamağa sevk edilerek takiplerine devam edildi. Kişi sayısından bağımsız görüşme

konularının dağılımı ve ikinci basamağa yapılan sevklerin dağılımı aşağıdaki gibidir.

Görüşme	Sevk
Ergenlik dönemi uyum sorunları	424
	3
Mental reterdasyon	25
	5
Depresif belirtiler	290
	46
Enürezis	70
	6
Enkoprezis	21
	2
Okul başarısızlığı/Öğrenme güçlüğü	20
	-
Dikkat eksikliği	86
	11
OKB	10
	5
Psikosomatik belirtiler	57
	4
Anksiyete	83
	12
Sınav anksiyetesi	80
	1
Psikoz	

	33
	15
Uyku sorunları	29
	9
Suicide girişimi	4
	4
Fobik belirtiler	22
	3
Madde bağımlılığı	4
	4
Saldırganlık	59
	1
Yeme sorunları	10
	3
Konuşma bozukluğu	7
	2

Sonuç: Gençlik Danışma ve Sağlık Hizmet Merkezine başvuran ve psikolojik bir sorun yaşayan ergenlerin büyük kısmının ergenliğe uyum zorluğu yaşadığı, uygun görülen sayıda psikolojik görüşme sonunda bu uyum zorluklarının atlatıldığı görüldü. Önemli bir psikolojik sorunu olan ergenler erken teşhis ile ikinci basamağa sevk edildiler. İkinci basamaktaki tedavilerinin takibi yanı sıra psikolojik desteğe devam edildi. Bu ergenlerin takibinde, tedavilerinin daha efektif olduğu görüldü. Sonuç olarak birinci basamakta ergen sağlığı hizmeti veren gençlik merkezlerinin birinci basamaktaki ruh sağlığı hizmetlerinin kalitesini arttırdığı ve ikinci basamakta çalışan psikiyatri polikliniklerinin yükünü azaltabileceği görüldü.

YETİŞTİRME YURDUNDA YAŞAYAN ERKEK ADOLESANLARDA PSİKİYATRİK SEMPTOMLAR

*N. Kanbur, O. Derman, Z. Tüzün, M. Doğan
Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve
Hastalıkları Anabilim Dalı Adölesan Ünitesi, Ankara*

Amaç: Bu çalışmanın amacı Ankara İlinde bir yetiştirme yurdunda yaşayan erkek adölesanlardaki psikiyatrik semptomların değerlendirilmesidir.

Materyal/Method: Yaşları 13-17 arasında (ortalama 14.4 ± 1.19) olan ve yetiştirme yurdunda yaşayan 52 erkek adölesan çalışmaya alındı. Aynı yaşlar arasında (ortalama 14.7 ± 0.98) farklı medikal şikayetler ile Adölesan Ünitesine başvuran 55 erkek adölesan kontrol grubunu oluşturdu. Psikiyatrik bozukluğu, mental retardasyonu, organik beyin hastalığı veya başka bir kronik organik rahatsızlığı olan adölesanlar çalışma dışı bırakıldı. Psikiyatrik semptomları anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite kategorileri altında inceleyen Kısa Semptom Envanteri tüm adölesanlara verildi. Bu ölçek daha önce Türkçeye çevrilmiş ve Türk adölesanlarına uyarlaması yapılmış bir ölçektir. Her bir alt kategori için 1.0 ve üzerindeki skorlar psikiyatrik semptomlardaki artışı göstermektedir ve tüm kategorilerin birlikte değerlendirilmesini gösteren "rahatsızlık ciddiyeti indeksi" (GSI) için de sınır değer 1.0 dir. İstatistikler için SPSS programı kullanıldı. Çalışma ve kontrol gruplarının istatistiksel karşılaştırılmaları bağımsız T testi ile yapıldı.

Bulgular: Çalışma ve kontrol grubu arasında yaşlar açısından istatistiksel anlamlı fark yoktu ($p=0.149$). Her 2 grubun kısa semptom envanteri sonuçları (ortalama \pm standart sapma) Tablo 1.de verilmiştir.

	anksiyete	depresyon	Olumsuz benlik	somatizasyon	hostilite	GSI
Çalışma grubu	0.85±0.69	0.93±69	0.86±0.69	0.75±0.56	1.14±0.65	0.87±0.57
Kontrol grubu	0.55±0.42	0.61±0.49	0.59±0.46	0.57±0.49	0.87±0.60	0.60±0.42

Tablo 1. Kısa semptom envanteri sonuçları (ortalama ± standart sapma)

Anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, hostilite ve GSI skorları gruplar arasında istatistiksel olarak farklı idi ve yetiştirme yurdunda kalan adolesanlarda skorlar daha yüksekti. Somatizasyon skoru da çalışma grubunda daha yüksekti ancak gruplar arasında anlamlı fark yoktu. Tablo 2.de t testi ile çalışılan gruplar arası farklar görülmektedir.

Tablo 2. t testi ile çalışılan gruplar arası farklar

	t	p
Yaş	-1.453	0.149
Anksiyete	2.649	0.010*
Depresyon	2.743	0.007*
Olumsuz benlik	2.370	0.020*
Somatizasyon	1.822	0.071
Hostilite	2.247	0.027*
GSI	2.789	0.006*

*p ≤ 0.05 anlamlı

Sonuç: Yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlerin, aileleri ile birlikte yaşayan ergenlere göre daha fazla psikiyatrik semptomlar gösterdikleri ve bu ergenlerde anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, hostilite ve rahatsızlık ciddiyeti indeksi skorlarının daha yüksek olduğu gösterilmiştir. Sonuç olarak bu ergenler psikopatoloji açısından yüksek risk grubundadırlar ve daha fazla profesyonel desteğe ihtiyaçları vardır.

ANKARA 112 ACİL SAĞLIK HİZMETLERİNE, ADOLESAN BAŞVURULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

A. H. Türkdemir*, S. Eraslan**, V. Çevik, M. A. Güleç****
Ankara 112 Acil Sağlık Hizmetleri İl Ambulans Servisi
Komuta Merkezi Sağlık Müdürlüğü, Ankara***

Amaç: Hastane öncesi acil sağlık hizmetlerine adolesan dönemde yapılan acil başvurular incelenerek, bu dönemde karşılaşılan acil sorunların saptanarak, önlemler alınmasını sağlamaktır.

Materyal Ve Metod: 2005 yılı içinde Ankara 112 Acil Sağlık Hizmetlerine 52.456 başvuru için görevlendirme yapılmış, yaşı saptanabilen 40.585 vakadan 2798'inin (%6,9) adolesan dönemde (10-19 yaş grubu) oldukları belirlenmiştir. Bu yaş grubundaki acil başvurular diğer yaş grupları ile karşılaştırılarak ki-kare, one-way ANOVA ile test edilmiş ve sonuçları Mantel-Haentzel Odds Ratio ile karşılaştırılmıştır.

Bulgular:

Tablo 1 Adolesan Dönem Başvurularının Yaş ve Cinsiyete Dağılımı

Yaş	ERKEK		KADIN		TOPLAM		E/K
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
10	97	5,7	66	6,1	163	5,8	1,5
11	94	5,5	55	5,1	149	5,3	1,7
12	91	5,3	84	7,7	175	6,3	1,1
13	127	7,4	73	6,7	200	7,2	1,7
14	103	6,0	80	7,3	183	6,5	1,3
15	159	9,3	101	9,3	260	9,3	1,6
16	164	9,6	137	12,6	301	10,8	1,2
17	277	16,2	161	14,8	438	15,7	1,7
18	272	15,9	182	16,7	454	16,2	1,5
19	324	19,0	150	13,8	474	16,9	2,2
TOPLAM	1708	100,0	1089	100,0	2797	100,0	1,6

Adolesan dönemde yaş arttıkça acil başvuru sayısı da artmakta, bu kadınlarda daha yavaş gerçekleşmektedir. Tüm yaşlarda E/K oranı 1,6 olmakla birlikte 19 yaşında 2,2 kat erkeklerde daha fazladır.

Tablo 2 Adolesanlarda Başvuru Nedenlerinin Dağılımı

Çağrı Nedeni	Adolesan	%	Tüm Yaşlarda %
Medikal	1077	38,5	4,2
Trafik Kazası	941	33,6	12,1
Diğer Kazalar	339	12,1	13,3
Yaralanma	185	6,6	12,5
İntihar	137	4,9	18,5
İş Kazası	13	0,5	7,0
Olağan Dışı Durumlar	10	0,4	10,1
Yangın	5	0,2	5,6
Diğer	91	3,3	13,1
Toplam	2798	100,0	7,1

Adolesan dönem başvurularının %38,5'ini tıbbi nedenler, %33,6'sını Trafik ve %12,1'ini diğer kazalar oluştururken, tüm intihar başvurularının %18,5'ini adolesanlar oluşturmaktadır.

Tablo 3 Adolesan Donem Acil Başvurularının Hastalık Gruplarına Dağılımı

Hastalık Grupları	Sayı	%
Travma	1470	69,5
Psikiyatrik	197	9,3
Nörolojik	146	6,9
Kardiyo Vasküler	89	4,2
Genito Üriner	52	2,5
Solunum Sistemi	37	1,7
Zehirlenmeler	26	1,2
Gastro İntestinal	23	1,1
İnfeksiyon Hstl	23	1,1
Metabolik	20	0,9
İntihar	18	0,9
Kadın Doğum	15	0,7
Toplam	2116	100,0

Adolesanlarda acil başvuruların %69,5'ini travma, %9,3'ünü psikiyatrik durumlar, %6,9'unu nörolojik semptomlar, %4,2'sini kardiyo-vasküler hastalıklar oluşturmaktadır.

Tablo 4 Adolesan Ölümünün Dağılımı

Çağrı Nedeni	Ölüm	Ölüm %	Başvuru Ölüm	Ölümlerde %
Trafik Kazası	13	39,4	1,4	9,4
İntihar	8	24,2	5,8	14,8
Medikal	6	18,2	0,6	0,5
Diğer Kazalar	2	6,1	0,6	3,6
Yaralanma	2	6,1	1,1	4,7
Yangın	1	3,0	20,0	100
Diğer	1	3,0	1,1	3,6
Toplam	33	100,0	1,2	2,1

Adolesan başvurularının %1,2'si ölümlle sonuçlanmıştır. Ölümünün %39,4'ü trafik kazalarında, %24,2'si intihar girişimlerinde gerçekleşmiştir. İntihara bağlı ölümlerin %14,8'i adolesanlarda görülmüştür. Yangın başvurularında gerçekleşen tek ölüm yine adolesan döneminde görülmüştür.

Tablo 5 Vaka Sonuçlarının Dağılımı

Vaka Sonucu	Sayı	Yüzde	Toplam %
Hastaneye Nakil	2002	71,6	7,4
Yerinde Müdahale	392	14,0	6,1
Hastaneler Arası Nakil	272	9,7	6,9
Ex Yerinde Bırakıldı	33	1,2	2,2
Acil Ulaşılan	2699	96,5	6,9
Nakil Reddi	42	1,5	5,6
Eve Nakil	17	0,6	3,9
Tıbbi Tetkik İçin Nakil	5	0,2	7,8
Tüm Ulaşılan	2763	98,7	6,9
Diğer Ulaşılanlar	16	0,6	8,1
Başka Araçla Nakil	3	0,1	12,0
Diğer	16	0,6	11,0
Ulaşılamayan	35	1,3	9,5
Toplam	2798	100,0	6,9

Adolesan başvurularının %98,7'sine ulaşılmış, %1,3'üne ulaşılamamıştır. Ulaşılan vakaların %72,5'i hastane aciline nakledilmiş, %14,2'sine yerinde müdahale yapılmış, %9,8'i hastaneler arasında nakledilmiştir. Tüm ulaşılan vakaların %6,9'unu adolesanlar oluştururken, ulaşılamayan vakaların %9,5'ini oluşturmaktadırlar.

Tablo 6 Adolesan Hastalık Gruplarının Diğer Yaşlara Göre Dağılımı

p=0,0000	Diğer	Metabolik	Toplam	Yüzde	OR	%95Kabul Aralığı
Diğer	36357	1430	37787	3,8		Alt Üst
Adolesan	2778	20	2798	0,7	0,183	0,118 0,285
Toplam	39135	1450	40585	3,6		
p=0,387	Diğer	Nörolojik	Toplam	Yüzde	OR	%95Kabul Aralığı
Diğer	35954	1833	37787	4,9		Alt Üst
Adolesan	2652	146	2798	5,2	1,08	0,908 1,284
Toplam	38606	1979	40585	4,9		
p=0,002	Diğer	Psikiyatrik	Toplam	Yüzde	OR	%95Kabul Aralığı
Diğer	35668	2119	37787	5,6		Alt Üst
Adolesan	2601	197	2798	7,0	1,275	1,096 1,483
Toplam	38269	2316	40585	5,7		

p=0,0000	Diğer	Solunum Sist	Toplam	Yüzde	OR	%95Kabul Aralığı
Diğer	35668	2119	37787	5,6	Alt	Üst
Adolesan	2761	37	2798	1,3	0,226	0,163
Toplam	38429	2156	40585	5,3	0,313	
p=0,0000	Diğer	Travma	Toplam	Yüzde	OR	%95Kabul Aralığı
Diğer	27524	10263	37787	27,2	Alt	Üst
Adolesan	1328	1470	2798	52,5	2,969	2,747
Toplam	28852	11733	40585	28,9	3,208	
p=0,0000	Diğer	Zehirlenme	Toplam	Yüzde	OR	%95Kabul Aralığı
Diğer	37662	125	37787	0,3	Alt	Üst
Adolesan	2772	26	2798	0,9	2,826	1,849
Toplam	40434	151	40585	0,4	4,319	
p=0,0000	Diğer	Gastro İntestinal	Toplam	Yüzde	OR	%95Kabul Aralığı
Diğer	36898	889	37787	2,4	Alt	Üst
Adolesan	2775	23	2798	0,8	0,344	0,227
Toplam	39673	912	40585	2,2	0,521	
p=0,0000	Diğer	Genito Üriner	Toplam	Yüzde	OR	%95Kabul Aralığı
Diğer	36557	1230	37787	3,3	Alt	Üst
Adolesan	2746	52	2798	1,9	0,563	0,425
Toplam	39303	1282	40585	3,2	0,745	
p=0,159	Diğer	Enfeksiyon	Toplam	Yüzde	OR	%95Kabul Aralığı
Diğer	37360	427	37787	1,1	Alt	Üst
Adolesan	2775	23	2798	0,8	0,725	0,476
Toplam	40135	450	40585	1,1	1,105	
p=0,0000	Diğer	İntihar	Toplam	Yüzde	OR	%95Kabul Aralığı
Diğer	37713	74	37787	0,2	Alt	Üst
Adolesan	2780	18	2798	0,6	3,300	1,969
Toplam	40493	92	40585	0,2	5,531	
p=0,211	Diğer	Kadın Doğum	Toplam	Yüzde	OR	%95Kabul Aralığı
Diğer	37496	291	37787	0,8	Alt	Üst
Adolesan	2783	15	2798	0,5	0,694	0,413
Toplam	40279	306	40585	0,8	1,169	
p=0,0000	Diğer	Kardiyo Vasküler	Toplam	Yüzde	OR	%95Kabul Aralığı
Diğer	28796	8991	37787	23,8	Alt	Üst
Adolesan	2709	89	2798	3,2	0,105	0,085
Toplam	31505	9080	40585	22,4	0,130	

Metabolik (5,5 kat), Solunum (4,4 kat), Gastro-İntestinal (2,9 kat), Genito-Üriner (1,8 kat) ve Kardiyo-Vasküler (9,5 kat) nedenlerle acil başvurular diğer yaş gruplarına göre daha az iken, Nörolojik, Enfeksiyon ve Kadın-Doğum nedenleri ile başvurular farklılık göstermemekte, buna karşılık Psikiyatrik

(1,3 kat), Travma (3 kat), Zehirlenme (2,8 kat), İntihar (3,3 kat) nedeni ile başvurular daha fazla görülmektedir.

Tablo 7 Görev Sürelerinde Farklılıklar

	Adolesan	Diğer Yaşlar		
Görev Süreleri	Ort	Ort	F	Sig.
Toplam Görev Süresi (dk)	62,9	62,0	0,684	0,408
Sistem Reaksiyon Süresi (dk)	9,8	10,6	5,308	0,021 Kısa
Ambulans Ulaşma Süresi (dk)	4,1	4,5	4,425	0,035 Kısa
Komuta Reaksiyon Süresi (dk)	3,0	3,3	0,675	0,411
Istasyon Reaksiyon Süresi (dk)	1,8	1,4	8,234	0,004 Uzun
Olay Yeri Bekleme Süresi-Müdahale (dk)	50,9	40,2	10,479	0,001 Uzun
Hastaneye Ulaşma Süresi (dk)	19,5	19,6	0,010	0,920
Hastanede Bekleme Süresi (dk)	19,4	17,9	2,222	0,136
Istasyona Dönüş Süresi (dk)	179,6	211,2	15,075	0,000 Kısa
Ambulansın Yolda Geçen Toplam Süresi (dk)	43,1	43,5	0,020	0,887
Hastanın Hastaneye Ulaştırılma Süresi (dk)	30,0	33,1	29,597	0,000 Kısa

Sistem ulaşma süresi, ambulans ulaşma süresi, hastanın hastaneye ulaştırılma süreleri adolesan lehine daha kısa iken, istasyon reaksiyon süresi ve olay yerinde müdahale süreleri anlamlı derecede daha uzun olarak saptanmıştır. One-way ANOVA testinde anlamlı çıkmamakla birlikte hastanede bekleme süresi diğer vakalara göre daha uzundur.

Sonuç: Acil sağlık hizmetlerine adolesan başvuruları diğer yaş gruplarına göre az olmakla birlikte, kendi içinde önemli düzeydedir. En önemli acil başvuru nedenini travmalar oluşturmaktadır. Ölümler sayısal olarak düşük olmakla birlikte adolesan intiharlarında ölüm oranı yüksektir.

Adolesan dönem kadın-doğum sorunları diğer yaş gruplarından farklı değildir. Adolesan dönem acil sorunları erkekler kadınlara göre 1,6 kat daha fazla risk altındadır. Bunların çoğunluğunu da travma olayları oluşturmaktadır.

1. Adolesanlara yönelik travmalardan korunma eğitimleri yapılmalı,
2. Adolesan dönem intiharlarının daha ölümcül olduğu düşünülerek, intihar girişimleri daha ciddiye alınarak yaklaşılmalı,

3. İleri yaşlarda daha sık olması beklenen nörolojik aciller konusunda önlemler geliştirilmeli,
4. Özellikle adolesan dönem sürücüler için özel programlar uygulanarak, trafiğe çıkmadan önce psikoteknik değerlendirmelerden geçirilmeleri konularında önlemler alınmalıdır.

TÜRKİYE'DE ERGENLERİN CİNSEL AKTİVİTE VE TUTUMLARINDA CİNSİYET FARKLILIKLARI VAR MI?

*T. Set, Z. Aktürk, N. Dağdeviren
Kızılırmak Devlet Hastanesi, Çankırı*

Amaç: Bu araştırmamızda Türkiye'de üniversite çağındaki ergenlerin bazı cinsel tutum ve davranışlarını saptamayı amaçladık.

Materyal ve Metod: Edirne'de Trakya Üniversitesi'nin farklı bölümlerine başvuran ergenlerin cinsel aktivite paternlerini sorgulayan bir araştırma planlandı. Üniversiteye 2004 yılında kayıt için başvuran ve çalışmayı kabul eden her öğrenciye demografik özelliklerini, cinsel aktivitelerini ve cinsel tutumlarını sorgulayan bir anket uygulandı. Toplam 7657 kişi çalışmaya davet edildi ve 3970 anket değerlendirildi.

Bulgular: Katılımcıların ortalama yaşı 18; %48'i kız, %52'si erkekti. İlk cinsel ilişki ortalama yaşı kızların 17, erkeklerin 16 olarak saptandı. Erkeklerin %46,5'ine karşılık kızların %3'ü daha önce cinsel ilişkide bulunduğunu belirtti (Ki kare: 892.135, $p<0.001$). Kızların %68'i ilk cinsel deneyimini sevgilisi ile yaşadığını belirtirken, bu oran erkekler için %44,8 bulundu (Ki kare: 59.963, $p<0.001$). Kızların erkeklere göre anlamlı olarak daha fazlasının cinsel partneri ile evlenmeyi düşündüğü saptandı (Ki kare: 55.569, $p<0.001$). Erkeklerin %4'ü erkeklerin evlilik öncesi cinsel ilişkide bulunmasını olumlu karşılarken, bu oran kadınların evlilik öncesi cinsel ilişkide bulunması açısından tersine dönmüştü (Ki kare: 574.838, $p<0.005$). Her iki cinsiyet de kadınların evlilik öncesi cinsel deneyime sahip olmasını uygun bulmuyordu ve kızlar bu bakımdan daha muhafazakardı (%78,6'ya karşın %92,5) (Ki kare: 110,460, $p<0.001$).

Sonuç: Cinsel davranış ve tutumlarla ilgili cinsiyetler arasında önemli farklılıkların olması, cinselliğin ülkemizde üstü kapalı bir konu olarak devam ettiğini, ergenlerin bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ve kültürel yapımızın etkisi altında kaldığını düşündürmektedir. Bu nedenle ergenlik dönemi öncesinden başlayan bir cinsel eğitim programı oluşturulmalı, cinsiyet farklılıkları ve kültürel faktörler de değerlendirilerek lokal ve bölgesel politikalar geliştirilmelidir.

KIRIKKALE LİSE ÖĞRENCİLERİNİN ŞİDDET İLE KARŞILAŞMA DURUMU VE ŞİDDETE İLİŞKİN DAVRANIŞLARI

A. Ağar, S. Hızal, C. Şanlı
Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve
Hastalıkları AD, Adölesan Ünitesi

Amaç: Enfeksiyon hastalıklarının önemli oranda kontrol altına alınması ile şiddet ve şiddete ilişkin yaralanma ve ölümler ön plana çıkmıştır. Gençler de önemli bir risk grubunu oluşturmaktadır. Kırıkkale ilinde nüfusun çoğunluğu silah ile ilişkili endüstrilerde çalışmakta olduğundan, “silah ve şiddet toplum tarafından daha fazla kabul görebilir mi” sorusu ile ilimizde adölesanların şiddet ile karşılaşma durumu ve şiddet ile ilişkili davranış özellikleri ve etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçladık.

Materyal ve Metod: Kesitsel tipteki bu araştırmaya sosyoekonomik düzeyi düşük ve yüksek iki farklı liseden toplam 120 öğrenci [80 (%66.6) kız ve 40 (%33.4) erkek] alındı. Lise 1. ve 3. sınıf öğrencilerine bire bir görüşme tekniği ile şiddet ile ilişkili davranış özellikleri, ve çevrelerinde şiddet ile karşılaşma ve şiddete maruz kalma durumunu belirlemeye yönelik anket formları uygulandı.

Bulgular: Araştırma grubununun yaş ortalaması 16.8 ± 0.10 yıldır. Öğrencilerin %95.8'nin anne ve babası evli ve birlikte yaşıyor, annelerin %31.6'sı, babaların ise %76.6'sı 8 yıl ve üzeri eğitim almıştı ve %11.7'sinin sağlık güvencesi yoktu. Öğrencilerin %50'si şiddet içerikli oyunlar oynadığını (kızların %35'i ve erkeklerin %80'i), %39.2'si bir kavga içinde yer aldığını, % 5'i kesici alet kullandığını, %62.5'i birisine vurduğunu, %10'u birisinin yaralandığı, %4.2'si (%2.5 kız, %7.5 erkek) de ateşli silahla yaralanmanın olduğu bir kavga içinde bulunduğunu ifade etmiştir. Evde ateşli silah bulundurma sosyoekonomik düzeyi düşük (SEDD) okul

öğrencileri arasında daha yüksekti ($p<0.05$). Tüm şiddet içerikli davranışlar SEDD okul öğrencileri arasında daha yüksek oranda idi. Alkol içme, araba kullanma, ve şiddet içerikli oyun oynama gibi riskli davranışlar arttıkça birisine vurma, yaralanılan bir kavgada bulunma, kesici alet kullanma oranı artıyordu. Anne veya babası tarafından öğrencilerin %16.7'si sözel şiddete, %8.3'ü ise fiziksel şiddete maruz kaldığını ifade etmiş, okula ve sınıfa göre anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Sonuç: Adolesanlarda şiddet davranışları ilimizde oldukça yüksek oranlardadır. Olası nedeni, silah endüstrisinin varlığı ve yeni açılmış olan üniversitenin ilde yarattığı sosyokültürel değişim olabilir. Bu amaçla risk faktörlerini azaltıcı, adolesanlara ailesel ve toplumsal desteğin artırılmasına yönelik il ve ülke içi projelere gereksinim olduğu görülmektedir.